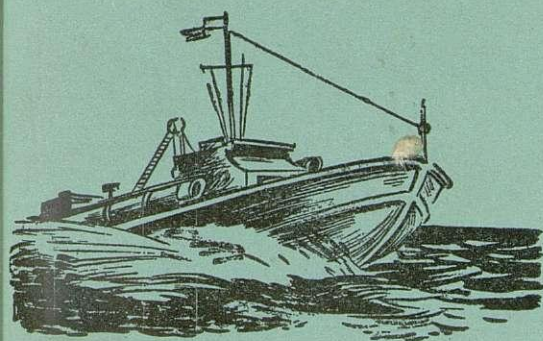

Морски ПРЕГЛЕД

1960

6

МОРСКИ ПРЕГЛЕД

Списание
на
ВОЕННО-МОРСКИЯ ФЛОТ

№ 6
ОКТОМВРИ
1960 г.
★
IX (VII)
година

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	СТР.
УВОДНА — Правилно да планираме бойната и политическата подготовка за новата учебна година	3
Кап. 1 ранг Васил Драгнев — Някой изводи за партийно-политическото осигуряване задачите на бойната подготовка	9

ОБУЧЕНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ

Кап. 2 ранг Матей Матев — Нашият опит от планирането, организирането и провеждането на рейдове през настоящата година	16
Кап. 3 ранг Илия Йорданов — За качествено и пълноценно провеждане на учебно-методическите сборове	24
Кап. лейтенант Л. И. Антонов — Подготовка на корабните старшини по методиката за обучаване на подчинените	30
Майор Васил Димитров — Нашият опит в подготовката за новата учебна година	39

ТЕХНИКА И ЕКСПЛОАТАЦИЯ

Инж. кап. 2 ранг Димитър Радусhev — Предназначение, експлоатация и ремонт на корабната електроавтоматика	42
Инж. лейтенант Нейчо Искров — Акустическите свойства на килватерните струи	51

Новости в корабната техника

Опростен метод за приблизително определяне устойчивостта на малките кораби	58
--	----

ТИЛ И СНАБДЯВАНЕ

Подполковник Иван Сердаров — Да се подготвим за работа при зимни условия	60
Майор Петър Русев — Да намалим до минимум денгубите на вагоните с войскови товари	67

НА МЕДИЦИНСКИ ТЕМИ

Подполковник м/с д-р Евтим Градев — Закаляването на младите матроси — важен фактор за укрепване здравето и повишаване боеспособността им	72
Боев и революционен календар на флота	76
Военно-морска хроника	78

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ: Б. Марев (председател), К. Арабаджиев,
Ив. Бодев, Л. Бончев, В. Драгнев, Г. Иванов,
К. Константинов, Н. Михов, Т. Пенев,
Ив. Сербезов (отговорен редактор) В. Янакиев.

Технически редактор и коректор М. Дживри

ИЗДАТЕЛ Военно-морски флот

Адрес на редакцията:

Поделение 20400 — списание „Морски преглед“ — Варна

Дадена за печат на 15. 09. 1960 год.

Печатни коли 5

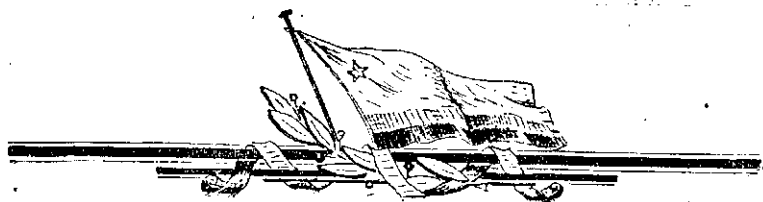
Формат 1/16 — 65/92

Излязла от печат на 18. 10. 1960 год.

Поръчка № 234

Годишен абонамент 20 лв.

Печатница на поделение 20400 — гр. Варна

ПРАВИЛНО ДА ПЛАНИРАМЕ БОЙНАТА И ПОЛИТИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА ЗА НОВАТА УЧЕБНА ГОДИНА

Планирането на бойната подготовка е една от първите предстоящи задачи, които стоят за изпълнение от командирите и щабовете. По своя характер тя е един от най-важните моменти от ръководството на обучението и възпитанието на личния състав, поради което изисква щателна подготовка, все-странно обмисляне на въпросите свързани с нея. Своевременното, пълно и целенасочено планиране, с обхващането на всички въпроси по подготовката на личния състав и поделенията, дава възможност на командира конкретно и активно да ръководи бойната подготовка, да контролира и подпомага подчинените си за пълното постигане на поставените задачи.

Планирането на бойната подготовка не представлява механическо подреждане на отделни мероприятия, задачи, упражнения, а е широка и многообразна творческа работа на командира и щаба и изисква пълна предварителна подготовка.

Преди да се пристъпи към планирането е необходимо да се изучат наставленията, курсовете, правилата. Това е особено необходимо, за да може да се обхванат пълно всички въпроси и упражнения, да се обмисли в каква степен ще трябва да се преминават те, като се изхожда от уровня на подготовката на личния състав и на кораба или поделението като цяло. Стремжът тук трябва да бъде подготовката да започне от там, от където е завършила през миналата учебна година т. е., да се спазва принципът на прогресивното планиране на бойната подготовка.

Задълбоченото изучаване на курсовете и правилата е необходимо и за това, щото командирите правилно да могат да определят сроковете на задачите и упражненията, като отчитат реалното време за тяхното отработване. Трябва да се каже, че в началото на изтеклата учебна година имаше командири, които пристъпиха към планирането на бойната подготовка при недостатъчно, повърхностно познаване на ръководните доку-

менти. Това доведе в следствие до неспазване на заповядащите срокове и непълното отработване на задачите по сдаване на стрелби и др.

За да може да се отстранят недостатъците, които са допускани през миналата учебна година, трябва щателно да се анализират същите, да се потърсят причините, които са ги породили, да се вземат мерки срещу тях, за да се върви напред, да се усъвършенствува подготовката на корабите, батареите и поделенията. На базата на този анализ следва да се преразгледат програмите по специална подготовка, че да дават възможност за първоначално практическо обучение на личния състав. Това е особено необходимо за повишаване на боеготовността на поделенията.

В началото на миналата учебна година не всички командири откорегираха програмите си. В някои от тях имаше излишни теоретически теми и занятия, което и даде отрицателно отражение в хода на подготовката още в началото на годината.

При планирането до сега, независимо от известни успехи, се допускат недостатъци и в обвързването на планираните мероприятия, както в кораба, така и в съединението. Допуска се неоправдано прехвърляне на възлови въпроси или упражнения от една задача в друга, не се свързва достатъчно командирската подготовка на офицерите и старшините със задачите на поделенията. На места подготовката на щабовете изостава от задачите на бойната подготовка на корабите и поделенията, а на други същите с известни затруднения управляваха силите в боя.

Планирането на командирската подготовка е много отговорен момент в системата на цялостното планиране на учебната година. Съдържанието на темите на командирската подготовка следва да се обмисли добре, като се насочи към задачите поставени на поделенията и необходимостта да се усъвършенствуват знанията на офицерския състав по способите за водене на бойните действия на корабите, особено в условията на използване на новите оръжия от противника. Темите на щабните тренировки също така не бива да излизат от рамките на задачите на поделенията. Те могат да се проведат и с една степен по-горе, но заедно с това те трябва да бъдат насочени към бърза подготовка на решения и непрекъснато активно и твърдо управление на силите.

Необходимо е да се отдаде по-голямо внимание на разработването на тематиката на старшинските занятия, която да бъде насочена към повишаване на методическата им подготовка и внедряване на командирски навици. За сега това е една от най-сериозните задачи с които командирите и щабовете трябва непрекъснато и системно да се занимават.

Планирането на бойната подготовка трябва да се осигури и материално, т. е. правилно да се разпредели старшинския и офицерски състав в групите по специална подготовка, да има подходяща учебно материална база, да се обмислят въпросите по взаимното осигуряване и взаимодействието с другите класи кораби и авиация, да се разпределят моторресурсите по задачи, да се съставят групите по специалност в мащаба на дивизиона, кораба и др., без което е невъзможно реално съставяне на плана за бойната подготовка.

Заповедта за обявяване на групите и определяне на ръководителите би трябвало да бъде един от първите документи, които командирът на поделението трябва да състави, за да може впоследствие да е улеснен при определяне на тематиката в плана на работата. Необходимо е добре да се обмисли разпределението на ръководителите на занятия, като се изхожда от състава на групата и методическата и специална подготовка по отделно на всеки ръководител. Този въпрос е особено важен, като се има предвид, че през изтеклата учебна година имаше редица случаи на некачествено провеждане на занятия по специална и особено по морска подготовка, главно поради неправилното подбиране и недостатъци в подготовката на ръководителите на занятия.

Наличната учебно-материална база, нейното състояние и възможности, трябва да се отчита при съставяне на плаковете и при набелязване на мероприятията по бойна подготовка, ако искаме планирането да бъде реално и осигурено. Това налага още отсега да се положат необходимите грижи за подготовката, попълването и подтягането на учебните кабинети, полигони, стрелбница и създаването на нови полигони, съобразно нуждите и задачите на бойната подготовка. Трябва сериозно да се обмислят начините за осигуряване тренировките на офицерския състав, за създаване условия за провеждане пълноценна подготовка с личния състав и др.

Взаимното осигуряване на мероприятията по бойната подготовка и особено между корабните поделения е много важно условие за качественото отработване на задачите, за премахване на условностите и опростяването в поделенията. За това обаче ще трябва още при съставянето на плановете да се съгласуват основните мероприятия между командирите и щабовете. Това ще даде възможност на осигуряващия да планира също мероприятия в договореното време и по такъв начин ще може по-пълно да се отработят въпросите, както от осигурявания, така и от осигуряващия и да се пестят моторесурси и време, които по-нататък могат да се използват за усъвършенстване на подготовката.

Разпределението на моторесурса по задачи е особено важен въпрос, на който не всички командири отделят необходимото внимание и често се стига до това, че моторесурсите недостигат за отработването на една или друга задача.

Важна задача и първо задължение на командирите и щабовете е ръководството от тях на планирането на бойната подготовка на подчинените им щабове и кораби. За да се изпълни това условие, висшестоящият щаб или командир трябва своевременно да разработи план и да осигури запознаването на подчинените му командири с него. Той е длъжен да осигури необходимото време на подчинените да планират бойната си подготовка. Организирането на контрол по време на планирането на бойната подготовка е наложително за всеки командир. Чрез непосредственото контролиране и ръководене на подчинените, непосредствено при изготвянето на плановите, командирът доуточнява някои въпроси, които по една или друга причина не е могъл да предвиди в своя план.

Ръководството на командира и щаба на подчинените през време на планирането изисква от офицерите, които оказват помощ, много добра предварителна подготовка, познаване добре на плана за бойната подготовка на командира, който го изпраща, и ръководните документи по планирането. Неподготвеният за оказване помощ по планирането офицер ще пропиее ценно време на подчинения щаб. Такъв случай имаме в началото на миналата учебна година.

Изучаването на дневниците, образците-документи, работните бележници и други е необходимо да се извърши от всички командири. Това е на пръв поглед дребен въпрос, на който, ако планиращите офицери не отделят необходимото внимание, ще загубят много време при съставянето на документите.

Трябва да се отчита тази особеност на планирането — съставянето на целогодишен план, който поради по-големия обем на мероприятията, които ще влязат в него, ще изисква по-вече време за предвиждането на мероприятията в перспектива за цялата учебна година. Едновременно с това провеждането на методическите сборове ще откъсне част от офицерския състав от работата по планирането, което предполага още по-добра предварителна подготовка и организация в работата на командирите и щабовете.

Командирите и щабовете от всички степени все пак имат необходимият опит и знания по планирането на бойната подготовка и няма съмнение, че и в началото на тази учебна година ще съумеят да организират така работата си, че качествено и в срок да я изпълнят.

Исклучително важна задача през подготвителния период е внимателното и правилно планиране на политическата подготовка. При извършване на тази дейност следва да се изхожда от същите, най-общи принципи, както и при планирането на другите подготовки.

Спазвайки организационните указания на Главното политическо управление за учебната 1960-1961 год., следва определените 52 часа за марксистко-ленинска подготовка на офицерите да се планира така, щото да се даде възможност на офицерите най-малко 15—20 дни да се готвят по материала за класно-груповото занятие. От друга страна се дава възможност занятията да завършат в края на м. август, което изисква от командирите и политработниците да планират дните за занятия, съобразявайки се с конкретните условия и възможности, със задачите, които се решават в поделенията. Това развързва ръцете на планиращите органи и създава условия за по-голямо творчество и инициатива.

Тази година офицерите имат възможност на по-голям избор на учебен план, който да изучават през годината. При решаването на тази задача обаче трябва да се прояви необходимото внимание от страна на командирите и политработниците. В никакъв случай не бива да се допуска увлечението по сравнително по-леките учебни планове, а офицерите да се насочат към тях от тях, които ще ги подпомагат в практическата им работа. Така например новият план „Въпроси на психологията и педагогиката и тяхното приложение във военното обучение и възпитание“ е крайно необходим за ония офицери, които непосредствено се занимават с обучението и възпитанието на личния състав—командирите на кораби, части и батареи.

При награждаването на групите по политическа подготовка с матросите и старшините следва да се изхожда преди всичко от организационните указания на Главното политическо управление. Нужно е да се отдели най-голямо внимание на правилното изграждане постоянно-действащите семинари и с ръководителите на групи. Досегашният опит недвусмислено потвърди, че там където правилно бяха изградени постоянно-действащите семинари и работиха добре се постигнаха много добри резултати. Когато се планират дните за провеждане на постоянно-действащите семинари, задължително да се изхожда от тяхното предназначение т. е. да предшествуват занятията в групите с толкова време, колкото е необходимо за допълнителна подготовка на ръководителите на групи за занятия.

Главна предпоставка за успешното провеждане на занятията по марксистко-ленинска и политическа подготовка на

още по-високо ниво е правилното определяне на ръководителите на групи. От една страна те трябва да се набират из средата на най-подготвените в политическо отношение офицери, командири на части, политработници, а от друга страна такива офицери, които да могат през цялата година успешно да провеждат занятията, без да се натоварват с други непристъпи за тях задачи. При определянето на ръководителите на групи най-активно участие следва да вземат партийните бюра и комитетите на ДКМС.

Учебно-материалната база, която пряко влияе за качественото провеждане на занятията, още от сега трябва да се подготви. Да се планират изработването на нагледни материали, макети, табла, диаграми, като активно се включи в тяхното изработване личният състав, да се определят местата за водене на занятията, като се осигурят с всичко необходимо за нормалното им протичане.

Само така подготвени, планирали творчески всички мероприятия в духа на Организационните указания, ние можем да разчитаме на по-големи успехи през новата учебна година.

НЯКОЙ ИЗВОДИ ЗА ПАРТИЙНО-ПОЛИТИЧЕСКОТО ОСИГУРЯВАНЕ ЗАДАЧИТЕ НА БОЙНАТА ПОДГОТОВКА

Капитан 1 ранг ВАСИЛ ДРАГНЕВ

Октомврийският пленум на ЦК на БКП даде разгърната програма за решително подобряване на партийно-политическата работа в БНА и ВМФ. На отчетно-изборните събрания на първичните партийни организации и на партийните конференции, които се проведоха през тази година във флота, комунистите всестранно обсъдиха задачите, които произтичаха за тях от решенията на Пленума и дълбоко разкриха недостатъците в партийно-политическата работа, в обучението и възпитанието на войните. Бяха набелязани конкретни мерки за повишаване ролята на политорганиците и партийните организации в осигуряването на високи показатели в бойната и политическата подготовка, в укрепването на дисциплината.

Изтеклият период от отчетно-изборните събрания и конференции дава възможност да се направят някои изводи за изпълнението на тази задача, с оглед правилната постановка на партийно-политическата работа по въпросите на бойната подготовка през новата учебна година.

Сериозно достижение на политорганиците и партийните организации е, че те, почти без изключение, се обърнаха с лице към въпросите на бойната подготовка, като по такъв начин почнаха осезателно да влияят за решаването на задачите свързани с издигане боеготовността на поделенията. Наред с това те разшириха значително кръга на въпросите с които се занимават, с което се внесе повече конкретност в тяхната работа. Подготовката и сдаването на курсовите задачи, хода на занятията по специална подготовка и методиката на тяхното провеждане, състоянието и експлоатацията на материалната част и бойната техника, укрепването на дисциплината и уставния ред — ето непълния списък на въпросите, които почнаха все по-често да намират място в дневния ред на партийните събрания, заседанията на бюрата и на съвещанията на политорганиците.

Подобри се и качеството на партийно-политическата работа по осигуряване задачите на бойната подготовка, което се изразява главно в по-дълбоченото и по-конкретно обсъждане и практическо решаване на тия задачи в редица поделения.

В това отношение заслужава внимание практиката на политотдела в който работи др. Колчев. Този политотдел почна през годината по-дълбоко да изучава въпросите свързани с подготовката на личния състав, активно участвува в провеждането на КШУ, ТУ, в сборовете на корабите на рейд и в

други мероприятия на бойната подготовка. Политотделът не е оставил без внимание тактическата подготовка на офицерския състав, както и методическата подготовка на ръководителите на занятия по специална подготовка. През годината същият най-системно и последователно е работил за подобряване опазването и експлоатацията на материалната част и бойната техника, във връзка с което е организиран технически кръжоци лектории, технически конференции и др. С цялата си дейност политотделът активно е съдействувал за увеличаване резултатите от бойната подготовка в поделението.

Подобни примери на умела организация на партийно-политическата работа по осигуряване задачите на бойната подготовка могат да се посочат и за други политоргани и партийни организации. Поради това със своята конкретност и целенасоченост партийно-политическата работа все повече се превръща в един от основните фактори, които способствуват за решаване задачите на бойната подготовка с успех.

Но може ли да се каже, че всички политоргани и партийни организации подхождат към въпросите на бойната подготовка достатъчно делово и сериозно? За съжаление, не. Някои от тях минават покрай сериозни недостатъци в подготовката на личния състав, примиряват се със факти на опростенчество и разслабване в организацията на обучението. Агитационно-пропагандистките мероприятия не рядко се провеждат откъснато от живота на поделенията.

В по-нататъшното изложение ще се спрем на някои слаби звена в партийно-политическото осигуряване на задачите по бойната подготовка, с оглед тяхното отстраняване през новата учебна година.

Създаването на висока политическа бдителност и непрекъснато засилване бойната готовност на поделенията трябва да бъде постоянна грижа за политорганите и партийните организации. Обаче не винаги се разбира връзката между изпълнението на задачите по бойната подготовка и укрепването бойната готовност на поделението като цяло. Най-разпространена слабост е политорганите и особено партийните организации да се занимават многократно с подготовката на курсовите задачи, а да изпускат останалите елементи, от които зависи боеготовността на поделението — дисциплината, моралното състояние на личния състав, способността на корабите за съвместни действия, сглобяемостта на щаба и др. Подобна едностранчивост вреди за цялостното решаване на задачата, за издигане боеготовността на поделенията като цяло.

Значително по-голямо място в плановите на политотделите, ЗКПЧ и партийните организации трябва да се отделя за мероприятията свързани с провеждането на КШУ, ТУ, походи, излизания в море, както и за мерките по разпространяване на положителния опит от тях. Това особено се отнася до летния

период на подготовка, наситен с голямо количество занятия, които се провеждат на море, в най-различни условия на обстановката и времето. В случая партийно-политическата работа не бива да се изразява в няколко шаблонни мероприятия (това за съжаление става на много места), а да се стреми всяко учение, всяко излизане на море да бъде нова крачка към повишаване бойното майсторство на целия личен състав.

В тази връзка за политорганиците и партийните организации е особено необходимо сериозно да се заемат с нощната подготовка на поделенията. В съвременни условия умението да се действа през нощта така уверено, както и през деня, е задача от изключителна важност. Но този въпрос често се подценява, за което говори и това, че зародилото се сред личния състав отлично начинание за овладяване дневните нормативи в нощни условия, не намери достатъчна поддръжка и почти замря. Необходимо е за в бъдеще политорганиците и партийните организации активно да вникват в конкретните въпроси на нощната подготовка и да поддържат инициативите на личния състав, насочени към нейното подобряване.

Трябва да се каже също така, че партийно-политическата работа все още недостатъчно отчита особеностите и изискванията на съвременната война, което, между другото, се изразява в подценяването от нейна страна на противоатомната, противохимическата, противорадиолокационната подготовка, а също така и на влиянието на радиосмущенията. С това положение не бива да се примиряват политорганиците и партийните организации.

Въпреки осезаемите успехи в работата по мобилизиране на личния състав за овладяване на бойната техника, все още има политработници, които по този важен въпрос работят повърхностно. Най-голям недостатък тук е ограниченото му разглеждане, свеждането му предимно до пропагандата на технически знания. Изпуска се основното — мобилизирането на усилията на личния състав за образцово поддържане и правилна безаварийна експлоатация на техниката.

Успехите в работата по политическото осигуряване на бойната подготовка зависят много от това как политработниците и партийните бюра познават състоянието на бойната подготовка и недостатъците в нея и как със средствата на партийно-политическата работа реагират на тях. В това отношение незадоволителна е работата на политапарата на частта с началник др. Стоянов. През зимният период в тая част бяха допускани сериозни недостатъци в бойната подготовка. За тях комунистите не веднаж бяха говорили на партийни събрания. Обаче политапаратът слабо се вслушваше в тяхния глас, отнасяше се примиренчески към недостатъците в бойната подготовка.

Сериозен упрек заслужават и някои политработници, които малко присъствуват на мероприятията по бойната подготовка,

поради което недостатъчно влияят за тяхното провеждане на високо ниво. Така, в поделението със ЗКПЧ др. Григоров, корабите непрекъснато, по единично или съвместно, решаваха задачи, систематически излизаха на море, но някои от политработниците рядко вземаха участие в тези занятия и учения.

В някои поделения има крупни недостатъци в строевата подготовка на личния състав. Много командири обясняват това с недостатъчното количество часове, които се отделят за тази подготовка. Същността обаче не е в часовете, а главно в това, че има офицери и старшини, които не знаят добре строевия устав и методиката на строевата подготовка, които подценяват нейното значение. За отстраняването на недостатъците в строевата подготовка трябва да се помисли сериозно и особено във ВНИЗМУ-ще и в старшинските школи. Политорганиците и партийните организации трябва да вникват по-активно в организацията и провеждането на строевата подготовка и по-добре да подпомагат командирите за отстраняване недостатъците в нея.

В практиката на партийно-политическата работа трябва да намерят много по-широко място мероприятията по разпространението на положителния опит в бойната подготовка. Тази задача не може да се реши по компаниен път, нито пък чрез провеждането от време навреме различни съвещания, семинари, методически и технически конференции. Тук е необходима постоянната организаторска работа на командирите, политорганиците и партийните организации, тяхната решителна борба с всичко, което тормози разпространението на положителния опит. При това главното при пропагандата на успехите на отличниците и командирите трябва да бъде практическото показване, разкриването на трудностите и пътищата за тяхното преодоляване.

Целенасочеността и действеността на партийно-политическата работа в областта на бойната подготовка зависи много от контакта между командирите, политорганиците и щабовете. За сега малко са случаите, когато политорган да е обсъдил съвместно с щаба актуални въпроси свързани с хода на бойната подготовка, с обобщаването на положителния опит, обучението и възпитанието на личния състав, практиката на организацията на социалистическото съревнувание и т. н. Осъществяването на такъв тесен и постоянен контакт извънредно много ще подобри качеството на партийно-политическата работа, ще я направи по-действена и целонасочена.

В тая връзка сериозно стои и въпросът за работата на щабовете. От тях много зависи успешното провеждане на плановете по бойната подготовка. В този смисъл, важно място в работата на политорганиците и ЗКПЧ трябва да заемат мероприятията по активизирането на партийните организации и групи при щабовете. В редица поделения тази задача се решава

мудно. Поради това някои щабни партийни организации не отделят необходимото внимание за подобряване работата на щабните офицери, недостатъчно ги възпитават в инициативност и творчески подход към решаване задачите на бойната подготовка, малко взискват от тях за повишаване тяхната щабна подготовка и култура. Необходимо е, следователно, политорганиците да подобрят ръководството си на щабните партийни организации и групи, периодически да събират техните секретари на семинари, инструктажи и за обмяна на опит.

Важни задачи стоят пред политорганиците и партийните организации във връзка с възпитанието на офицерските кадри. Те не трябва да минават покрай недостатъците в командирската подготовка на офицерите, а да се грижат за постоянния ръст на техните военни, технически и политически знания, за осъвършенствуване на организаторските им навици.

Политорганиците и партийните организации не трябва да стоят настрана и от планирането и отчитането на бойната подготовка. Те са длъжни да вземат най-активно участие в планирането на занятията, да се борят най-решително за тяхното точно и качествено провеждане, да вземат мерки против сриването на планираните мероприятия т. е., да се борят за твърда дисциплина при изпълнение на планове по бойната подготовка.

Успехите в бойната подготовка се намират в пълна зависимост от политическата съзнателност на личния състав, от неговото отношение към задачите. Затова необходимо е много сериозно да се работи за още по-голямо издигане на политическото и воинско възпитание на личния състав. В процеса на възпитанието трябва да се отделя повече внимание на спазването от всеки матрос военната клетва, на изискванията на уставите и заповедите. При това, трябва да отбележим, че във редица поделения пропагандата на военната клетва не е поставена добре: малко внимание се отделя на разясняване уставите и на тяхното практическо внедряване, на дисциплината при изпълнението на плана по бойната подготовка.

За по-нататъшното осъвършенствуване бойната подготовка на поделенията голямо значение има умението на командирите и политорганиците да използват активността и инициативата на масите. Тази активност в нашите поделения е много голяма и се проявява в разгърнатото се социалистическо съревнование и свързаните с него редица патриотични почини на личния състав. В тази връзка дълг е на командирите, политорганиците, на щабове, партийните организации, ежедневно да отделят внимание на това движение, да поддържат с всички сили инициативата и активността на личния състав и да я насочват към отлично изпълнение на задачите. Но не навсякъде се оценява правилно този въпрос. Поради това на редица места

работата с отличниците се води зле, слабо се пропагандира и внедрява тяхния опит и пр. За това особена вина имат политорганите и партийните организации, които трябва да бъдат организатори при провеждането на масови мероприятия с отличниците. На основата на съревнованието ние трябва да се стремим в следващата учебна година да постигнем такова положение, когато съединенията, частите и корабите с посредствени оценки да бъдат все по-малко, а най-много части и съединения да завършат учебната година с добри и отлични показатели.

Тия са само някои от основните въпроси на партийно-политическата работа, които през настоящата учебна година останаха недостатъчно отработени, с решаването на които следва политорганите, ЗКПЧ и партийните организации да се заемат през следващата учебна година.

За тази цел партийно-политическата работа трябва да се издигне до такова ниво, че всеки момент всеки боец да знае точно какво се иска от него и да бъде готов, въпреки всички трудности, да изпълни своя дълг пред Родината.

За да стане това е необходимо да се засили още повече партийното влияние във всички звена, то да стане действено и непрекъснато, активно да съдействува за отстраняване на недостатъците в обучението и за бързото внедряване на положителния опит. Колкото е по-сложна обстановката, колкото са по-трудни задачите, толкова е необходимо да се достигне конкретност и целенасоченост в партийно-политическата работа.

За достигането на тази цел огромна е ролята на личната примерност на комунистите. В тази връзка трябва да се осигури активна възпитателна работа сред комунистите, непримиримост към недостатъците в бойната подготовка, поддръжка на новото и прогресивно от страна на всеки комунист.

Партийните организации следва с познаване да вникват във всички страни на бойната подготовка, дисциплината и възпитанието на личния състав. Единството в действията на командирите, политработниците и партийните организации ще им позволи винаги добре да знаят състоянието на нещата във всеки сектор, бързо да съсредоточават усилията си там, където се е отбелязало изоставане, оперативно да подпомагат и разпространяват положителния опит. Партийните организации трябва да се очистят от така наречената „чиста“ партийна работа, откъсната от задачите, които решават поделенията. Те трябва така да работят, че комунистите навсякъде да бъдат организатори на масата, да мобилизират личния състав за успешно изпълнение на планове по бойната подготовка, да критикуват недостатъците в обучението и възпитанието на личния състав.

Докато високата дисциплина и организираност са основа на успехите в бойната подготовка, дотогава една от най-важните задачи на командирите, политорганиците и партийните организации през новата учебна година, трябва да бъде укрепването на единоначалието и уставния ред.

Особено внимание следва да се отдели за подобряване идеологическата работа, което още по-тясно да се свърже с конкретните задачи на бойната подготовка и непрекъснато възпитава личния състав в преданост към своята социалистическа Родина, разобличава завоевателната политика на империалистическите агресори и всажда в бойците любов към Съветската армия и армиите на братските социалистически страни.

За да се реши успешно задачата за усиление партийното влияние върху всички страни на бойната подготовка, политорганиците трябва непрекъснато да подобряват стила си на ръководство на партийните организации. Необходимо е партийните секретари и членовете на бюрата да се научат да вникват във въпросите на бойната подготовка, да осигуряват авангардната роля на комунистите в изпълнението на служебните задачи и в дисциплината. Особено важно е да се осигури активността на всеки комунист в изпълнението на партийните решения, неговата непримиримост към недостатъците.

Последователният курс на Партията за всестранин подем в икономическото развитие на страната, успехите, достигнати в осъществяването на програмата за ускорено икономическо развитие на НРБ предизвикват в личния състав висока политическа активност. Дълг на политорганиците и партийните организации е през новата учебна година да използват тази активност и върху нейна основа непрекъснато да подобряват партийно-политическата работа, като я насочват към по-нататъшното издигане боеготовността на поделенията, към успешното изпълнение на задачите по бойната и политическата подготовка.

НАШИЯТ ОПИТ ОТ ПЛАНИРАНЕТО, ОРГАНИЗИРАНЕТО И ПРОВЕЖДАНЕТО НА РЕЙДОВЕ* ПРЕЗ НАСТОЯЩАТА ГОДИНА

Капитан 2 ранг МАТЕЙ МАТЕВ

Основното съдържание на бойната подготовка на частите и съединенията на ВМФ в мирно време е провеждане на учебните мероприятия на тактически фон в условия максимално приближени до вероятните бойни действия в съвременни условия. При бъдещи военни действия, както в предвоенния период, така и в периода на бойните действия, по-нататъшното техническо усъвършенствуване на силите и средствата за водене на морския бой и тяхното тактическо използване ще поставят остро въпроса за срочното им усвояване. Това ще наложи в тези периоди да се води напрегната бойна подготовка. Масовото използване на обикновеното оръжие и голямата вероятност за използване на новите видове оръжия ще наложат провеждането на бойната подготовка в условия на разсредоточено базиране на силите на флота. Най-добра форма за провеждане на бойната подготовка в условия близки до военновременните е тази, когато учебните мероприятия се осъществяват при откъсване от местата на постоянното базиране (рейдове, походи, носенето на дозори и т. н.). Най-разпространената форма у нас е провеждането на рейдовете.

От нашия опит по провеждане на бойната подготовка в рейдови условия дойдохме до изводите, че рейдовите условия дават възможност:

* Под думата „рейд“ в предложената статия следва да се разбира разсредоточено базиране на група кораби в котвена стоянка за отработване мероприятия по бойната подготовка.

— отработваните мероприятия да се провеждат с по-голямо напрежение на силите на личния състав, по-качествено, в обстановка приближена до военновременната и за сравнително кратко време да се отработят повече мероприятия;

— рационално да се използва времето, материалните средства и напрежението на личния състав, подробно да се обмисля, планира, съгласува и материално осигуряват за-планираните през време на рейда мероприятия;

— качествено да се отработят практическите въпроси по морската, физическата и химическата подготовки, рейдовите правила и морската култура, въпросите на оповестяването, опознаването, донесенията, връзките, автономността, физическата закалка на личния състав, любовта към морето и морското дело и т. н.

Един от най-отговорните въпроси е планирането на рейда. Той започва с обявяването от командира на частта или съединението подготовката на корабите за излизане на рейд и поставяне пред подчинените предстоящите за отработване задачи през време на рейда и завършва с утвърждаването на плановете за излизане в море на командирите на кораби и окончателната подготовка на корабите за изпълнение на поставените задачи. Планирането на мероприятията и подготовката на корабите трябва да се осъществяват паралелно.

Основа за планирането на мероприятията по оперативно-тактическата, специалната и общата подготовки се явяват задачите поставени от старшия командир пред подчинените и времетраенето на рейда. Изхождайки от тях щаба на командира трябва да разработи „План за отработване на мероприятията по бойната подготовка от (от част, съединение) през времето на рейда от. . . . до. . . .“. В плана трябва да се включат всички мероприятия на отделните кораби и на групите кораби (дивизии) ЦУГ ЦУГ, отряди и т. н., които се отработват извън акваторията и територията на рейда, а също така и общите мероприятия които се отработват от група кораби на котвената стоянка (учебно сигналопроизводство, мероприятия по проверка бдителността на дежурно-вахтената служба, състезания, сигнално-лодъчни учения, култопоходи, общи мероприятия за културен отдих и др.). Планът трябва да бъде съставен по дни и часове. Формата на плана може да бъде такава, както формата на сборния план по бойната подготовка на частта или съединението. Той като ежедневно трябва да се донася на висшестоящото командване за изпълнението на мероприятията от изтеклия ден, с цел да се съкрати обемът на донесението, е целесъобразно да има обща номерация на мероприятията от плана. Той трябва да бъде подписан от началник щаба и утвърден от командира на частта или съединението.

Освен плана за отработването на мероприятията по бойната подготовка на частта (съединението), участващите ди-
2 Морски преглед

визиони, ПУГ ПУГ, или отряди, трябва да си разработят планове за своите мероприятия по същия образец. Те трябва да бъдат подписани от съответния командир и утвърдени от висшестоящия командир.

Отделните кораби следва да разработят планове за излизане в море, планове за общокорабните бойни учения и планове за мероприятията по същия образец. Те трябва да бъдат подписани от съответния командир и утвърдени от висшестоящия командир.

Понякога увеличайки се от срочността и отговорността за изпълнението на поставените задачи, желаейки да използват високия ентузиазъм на личния състав, някои командири планират изпълнението на огнени, специални или други отговорни задачи още в първите дни на рейда. Тази практика, по наше мнение, не е напълно целесъобразна. Необходимо е първите два-три дни да бъдат използвани за тренировки в новите условия и райони, да се привържат, така да се каже, командирите към новата обстановка, да се определят окончателно огневите или изходните позиции, мерките за безопасност, командния състав да получи увереност в действията си и тогава да се изпълняват такива задачи. Други командири се увеличат в пренасищане на плана с отработвани мероприятия, което води към излишна прибрзаност, създава нервност в работата, занемарява организацията на кораба, на мостика и на съответните разчети и довежда до некачествено и формално изпълнение на поставените задачи. Също така редки са случаите на включване в плановите и отработване в рейдови условия въпросите по борбата за живучест на отделния кораб и оказване помощ на аварийал кораб. Не с особено желание, и повече за формализъм, за да не им се правят бележки, редица командири планират и не провеждат такива мероприятия като сигнално-лодъчни учения, тренировки по учебно сигналопроизводство, състезания по гребане, ветроходство, плуване и т. н.

Изхождайки от времето за привързване на командирите към новата обстановка, целесъобразното работно време, физическите сили на личния състав и рационалното използване на материалните средства, ние считаме, че времетраенето на рейда трябва да бъде 15-20 дни. За този период е необходимо да се предвидят два — три резервни дни, освен празничните, за изпълнение на мероприятия, непроведени поради неблагоприятни хидрометеорологични условия, непълноценно осигуряване, недостатъци и несвоевременност в подготовката на личния състав и материалната част и др. При своевременно и качествено изпълнение на мероприятията по бойната подготовка те могат да се използват за допълнителна подготовка на личния състав към следващите мероприятия, за подготовка на материалната част, културен отдих, състезания, подобряване бита на личния състав и др. В първия ден от рейда е целесъб-

разно да се проведат само мероприятията по извеждането на корабите и да се остави време на командирите за усвояване на котвената стойнка. Малкото време довежда до нерационално използване на напрежението на личния състав и материалните средства, а за по-голямо време още нямаме достатъчно опит и натренираност. През годината е целесъобразно да се провеждат 2-4 рейда. Рейдовете на съединенията трябва да се предхождат от рейдовете на частите.

Съдържанието на плановите трябва да предвижда равномерно използване силите на личния състав, да не допуска свръхнапрежение и предварително преуморяване.

Неправилно считаме схващането, че рейда е време за „подготвяне“ изпълнението на поставените от командването задачи към назначените срокове.

Както показахме рейдовете условия дават възможност за практическа обработка и на редица други въпроси, с които следва да се регулира напрежението на личния състав.

Основно съдържание на работата на старшия командир и неговия щаб през времето на рейда е да води борба за своевременното и качествено отработване на запланирания мероприятия, като обръща сериозно внимание на предварителната подготовка на участниците и на съвременното и пълноценно осигуряване. Това предполага планова и целенасочена работа на щабните специалисти. За да бъде контролът съвременен и качествен необходимо е да бъде разработен „План за работата и проверките от щаба на (частта, съединението) през време на рейда от... до...“. В него трябва да бъде указано в кои дни, кои специалисти, в кои дивизиони ПУГ ПУГ, отряди или кораби какво провеждат или какво проверяват. Направленците и флагманските специалисти трябва да подхождат особено критично и грамотно към действията на участниците и събират материал, както за поправяне грешките им, така и за популяризиране съобразителността, находчивостта и положителния опит. Паралелно с изпълнение на непосредствените си задължения, те трябва да обръщат внимание и на правилното изпълнение и на другите въпроси (рейдовата служба, организацията на кораба и мостика, морската подготовка, връзките, оповестяванията, донесенията и т. н.).

На основание данните от наблюденията е необходимо да се правят систематически разбори с основните командири и специалисти за довеждане до знанието на всички участници допуснатите нарушения и формализъм в отработването на мероприятията по бойната подготовка.

Разборите трябва да се правят докато впечатленията от наблюденията са още свежи и направените забележки не загубват значение. Същевременно трябва да се има предвид, че събирането на командири за разбор отнема ценно време от подготовката им за предстоящите мероприятия през следващия

ден и, че честите разбори довеждат до много повторения, което замъглява главното в недоработките и недостатъците.

По наше мнение разборите на рейда трябва да се правят през 3-4 дни. Разборите за изпълнение на огневи, специални или курсови задачи следва да се правят от съответните командири в сроковете указани в ръководещите документи.

Друг важен въпрос, който следва да реши командирът и щабаът на частта или съединението, е организацията на рейдовата стоянка. Ясната и твърда организация почти отстранява внезапностите в изменение на обстановката, регулира реда и дисциплината на рейда и способствува за установяване твърдост в управлението на корабите. Под организация на рейда ние разбираме организиране на рейдовата служба, на отбраните на котвената стоянка и на дежурно-вахтената служба. Основа за разработването на организацията на рейда са съществуващите ръководни документи (рейдови правила, инструкции за оповестяването и донесенията, опознаването, за оперативния дежурен, корабния устав и др.), задачите и указанията на командира на частта или съединението за нейното осъществяване.

Като правило на рейд могат да излизат еднотипни или разнотипни кораби от един и същи клас за отработване на еднаквост и съгласуваност в тактиката на използването им, организация на връзките и управлението и др. Необходимо е също така да излизат едновременно на рейд и кораби от различни класи, които взаимно се осигуряват в мероприятията по бойната подготовка (противолодъчни кораби с подводни лодки, охранявани с торпедни катери, с лидери, мишени и плаващи бази, корабите от АСО, с всички др. и т. н.). Трябва да се има предвид обаче, че не е желателно на една котвена стоянка да се струпва голямо количество единици, тъй като това довежда до затрудняване разпределението на полигоните за бойната подготовка, взаимното обвързване и съгласуване на мероприятията, оперативният режим и т. н. От друга страна малкото кораби на една котвена стоянка предизвиква нерационално използване на транспортните средства за материално осигуряване, на буксири, мишени и др., нетвърдо отработване на оперативния режим и т. н.

Нашето мнение е, че на една котвена стоянка е целесъобразно да стоят 4 — 8 кораба.

Изхождайки от класите кораби, щабаният офицер, на когото е възложено да разработи организацията на рейда, трябва да ги раздели на охранявани и охраняващи. След това трябва да избере местата на закотвянето на охраняваните кораби, като съблюдава разположението и дистанцията между тях да способствуват за намаляване вероятността от поразяване от въздушен противник, използващи обикновено оръжие.

След определяне котвените места на охраняваните кораби, по схващанията за комплексната отбрана на котвена сто-

янка, се определят местата на охваляващите такива. За избягване на навигационни аварии от преминаващи край котвената стоянка кораби е целесъобразно акваторията ѝ да се ограничи на 20 — 25 кабелта от външната линия кораби. Ако е необходимо да бъдат развърнати на брега временни складове, помещения или съоръжения, необходимо е да се определи район на територията на рейда и организира неговата отбрана. Освен указаното разположение на корабите на котвена стоянка, е необходимо да се разработи вариант за разсредоточаване на същите против атомна опасност. Назначените котвени места на корабите трябва да се определят от пресичането на пелинги по ясно видими предмети, което ще улесни командирите в заемане и определяне на местата на корабите. При липса на ясно видими естествени брегови предмети е необходимо да се оборудват временни навигационни знаци.

След определяне райони на котвената стоянка трябва да се определят и назначат основни и запасни фарватери, или подходни точки и препоръчителни курсове, за влизане и излизане от стоянката, безопасни в навигационно отношение в големия и малка видимост.

При организиране комплексната отбрана на стоянката, въпросите свързани с наблюдението за въздуха и морската повърхност трябва да се съгласуват с близките брегови радиолокационни станции, ако те осигуряват по-голяма далечина на откриване на обектите, а въпросите свързани с отразяване на нападение на противникови подводни сили — с близки брегови батареи.

Указаните до тук мероприятия по разработване организацията на рейда могат да бъдат отразени в „План за диспозициите и отбраните на корабите от (част, съединение) на рейда от... до...“, разработен на карта. В плана освен графическото показване на изброените мероприятия, в текстуалната част, трябва да бъдат указани задачите на комплексната отбрана, сигналите за разсредоточване, повишаване и снемане на готовностите, схемата на връзките, организацията на взаимодействие, заместителството, основни и запасни командни пунктове и т. н.

Планът може да бъде подписан от началник щаба и утвърден от командира на частта или съединението.

Организацията на рейдовата служба трябва да включва определянето на акваторията и територията на рейда, правилата за влизане и излизане от котвената стоянка, реда на опознаването и оповестяването, правилата за движението на баркази, шлюпки и др., порядъка на сигналопроизводството, затънването и др. мероприятия, регулиращи ежедневието на корабите на стоянката, чистотата и т. н. Основен документ, регулиращ рейдовата служба, е „Инструкцията за рейдовата

служба“, в която са подробно указани действията на командирите и корабите по горепосочените въпроси. Тя може да бъде подписана от началник щаба на частта или съединението.

Дежурно-вахтената служба през време на рейда е свързана цялостно и непосредствено с осигуряване безопасността на корабите на котва, контрола по изпълнението на мероприятията на бойната подготовка и рейдовите правила, първите разпореждания по действията на корабите за отразяване на противникови нападения, оповестяванията и донесенията, събирането на сведенията и обобщаванията им, подаване обобщени заявки и т. н. Специфичността на задълженията на лицата от дежурно-вахтената служба произтича от условията на рейда, поставените за отработване задачи и връзките с висшестоящото командване. За установяване конкретните задължения на лицата от дежурно-вахтената служба се изработват инструкции, които се подписват от началник щаба.

По наше мнение указаните документи достатъчно цялостно и ясно определят планирането, организирането и обезпечаването на рейда. Съставянето на повече документи обременява подготовката и може да доведе до увеличаване в подробности.

След съставянето документите трябва своевременно да се изпратят на изпълнителите, които да ги разучат. Предният ден, преди излизането, е необходимо да се провери знанието на разработените документи и тяхното правилно тълкуване чрез проверка знанието на тяхното съдържание и проиграване на отделни характерни епизоди (преход, отбрана на стоянката от противниково нападение, рейдовата служба и др.).

Паралелно с планирането и организирането на рейда се извършва и подготовка на материалната част и личния състав за изпълнение на поставените задачи. Желателно е преди излизането на корабите на рейд да се проведе планово предупредителен ремонт, или основна проверка на техническото състояние на механизмите. Преди първото излизане на корабите на рейд е необходимо да се определят маневрените им елементи и магнитното им състояние. Партийните и младежки организации следва да проведат събрания с доклади за целите и задачите, които са поставени пред личния състав, ръководящата роля на комунистите и комсомолците за тяхното изпълнение.

Още в подготвителния период трябва да се разгори ентузиазма и готовността на личния състав за изпълнението на поставените задачи, което ще осигури организираното и качествено изпълнение на запланираните мероприятия още в първите дни. За намаляване напрежението на транспортните средства и материално-техническото осигуряване, зареждането на корабите с гориво, вода и продоволствие трябва да се извършва в последния ден от подготовката.

След проверка знанието на документите и проиграването на характерните епизоди, флагманските и дивизионни специа-

листи трябва да проверят състоянието на материалната част и подготовката на корабите за изпълнение на поставените през рейда задачи и доложат забележките си на началник щаба.

Командирите на подразделенията и началник щаба след направените проверки трябва да доложат степента на готовността за излизане на корабите, своите забележки и отдадени разпореждания. Старшият командир своевременно, до края на последния от подготовката работен ден, трябва да доложи на висшестоящия началник за готовността на корабите за излизане на рейд и изпълнение на поставените задачи.

Излизането на корабите на рейд може да стане чрез проверка състоянието на бойната готовност на частта или съединението.

Нашето мнение е, че рейдът като форма за провеждане на бойна подготовка в условия на предвоенния период, или в периода на бойните действия е напълно удачен. Целесъобразно и желателно е командирите на части и съединения да се стремят да изпълняват кръгогодишно задачите поставени от командуването в рейдови условия. Само в такъв случай ние можем да подготвим поверения ни личен състав да изпълнява високите изисквания предявявани към него при изпълнение на поставените от командуването задачи и да поддържа боеготовността и боеспособността на нашите части и съединения на нивото на съвременните изисквания.

ЗА КАЧЕСТВЕНО И ПЪЛНОЦЕННО ПРОВЕЖДАНЕ НА УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИТЕ СБОРОВЕ

Капитан 3 ранг ИЛИЯ ЙОРДАНОВ

Не е далеч денът, когато поделенията и частите на Военно-морския флот ще започнат новата учебната година, в течение на която матросите, старшините и офицерите ще трябва да получат нови по-съвършени и задълбочени знания, умения и навици в овладяването и използването на съвременната съвършенна техника и оръжие, с която са въоръжени; ще повишат бойното си майсторство, ще укрепнат морално-волево и политически, ръководейки се от главната задача — рязко да се повиши цялостната боеспособност и боеготовност на флота, като защитник на родните брегове.

Напълно естествен и крайно необходим, от гледна точка на непрекъснатото изменение и усъвършенстване на бойната техника и начините за водене на бойните действия, е стремението да не се задоволяваме с постигнатото, а постоянно да се подобряват съществуващите и едновременно търсят и прилагат нови форми и методи за обучението и възпитанието на бойците. Успехите и въобще резултатите от бойната и политическата подготовка през изтеклата година са само база, върху която отчитайки слабостите и недостатъците и вземайки мерки за тяхното преодоляване ще се изразждат насоките и усилията към по-нататъшното усъвършенстване и подобряване на подготовката, с цел повишаване бойното майсторство и боеспособност, както на личния състав, така и на корабите, батареите и поделенията като цяло.

Важен и отговорен етап при решаването на тази голяма задача е подготовката към организирането и планирането на новата учебна година и по-специално — организирането и провеждането на учебно-методическите сборове с всички командирски звена, които непосредствено ще ръководят обучението и възпитанието на личния състав, т. е. тези, от които ще зависят крайните резултати и успехи от предстоящата бойна и политическа подготовка на поделенията.

Основното назначение на учебно-методическите сборове е да спомогнат за разширяване на теоретическите познания на командирите, да се повиши методическата им подготовка, т. е. да се усъвършенствуват техните методически похвати, като едновременно с това се разширят знанията им по въоръжението и бойната техника и се разпространи и внедри в обучението напредничавият опит на най-добрите и опитни командири. Освен това на тези сборове могат да се покажат и някои нови положения от уставите, курсовите по бойната подготовка, нас-

тавленията и програмите, възникнали вследствие измененията в схващанията за водене на съвременния морски бой или въвеждането на ново въоръжение, а също така и методите за обучение на личния състав на нова материална част.

Тези задачи могат да бъдат решени с успех само, ако командирите и съответните щабове подходят с необходимата сериозност и задълбоченост към организирането и провеждането на учебно-методическите сборове.

Следва да се отбележи обаче, че анализът на опита от досегашната практика при провеждането на сборове показва известни слабости и недостатъци, които съществено влияят на тяхната ефикасност като действителна помощ за командирите.

По наше мнение методите по които се провеждаха учебно-методическите сборове през после дните няколко години търпят известна критика. Основание за това ни дават както някои изводи направени в края на проведените сборове, така и наблюденията и резултатите получени в хода на бойната подготовка през годината.

Ние спираме нашето внимание основно на метода, защото той е и трябва да бъде главното съдържание на учебно-методическите сборове. На тях командирите трябва да получат насоки, да им се покаже как да учат, как да обучават подчинените си, т. е. с какви средства, по какви пътища, как да постъпят, че да постигнат крайната цел — матросите съзнателно, дълбоко и трайно до овладеят преподаваните им знания, умения и навици. С други думи на учебно-методическите сборове трябва да се покажат методите на военното обучение — средствата или пътищата, с помощта на които командирът, опирайки се на съзнателността и активността на обучаемите, ги въоръжава със знания, умения и навици, развива у тях бойни и морално-политически качества и едновременно с това способствува за формирането и тях на комунистически мироглед и убеждения. Определянето на най-правилните и ефикасни методи за обучение, както и самото тяхно провеждане, е един от основните въпроси в дейността на командира. Избирането на метода за обучение обаче не бива да става по случайно хрумване на обучаващия. То се определя от дидактическите изисквания на учебния процес и от особеностите на всяко отделно занятие, в зависимост от условията, при които се провежда, и целите, които трябва да бъдат постигнати. Още при подготовката на всеки урок или занятие командирът е длъжен сериозно да помисли как да заинтересува обучаемите, как да привлече и овладее тяхното внимание, как да извика тяхната активност и съзнателни усилия и да ги насочи правилно да разбират и бързо да усвоят преподаваните им материал, да придобият трайни знания, умения или навици.

Това е абсолютно необходимо за успеха на всяко едно занятие и ако на учебно-методическите сборове целта е да се покажат на командирите най-правилните методи за обучение, от съществена важност е да се избере именно най-подходящия за това метод. В досега провежданите сборове обаче този въпрос не беше намерил най-целесъобразно разрешение. Обикновено по предварително обявената тематика не се назначаваха точно определени ръководители за отделните занятия, а се заставяха всички участници да се готвят по темата и в последния момент преди началото на занятието се обявяваше ръководителя. В други случаи фиктивно се назначаваше ръководител, който обикновено изпълняваше ролята на отговорник по предварителната подготовка на личния състав привлечен да демонстрира в занятието, а фактически ръководител се определяше пак в последния момент. При това положение много чести бяха случаите, когато за ръководител на дадено занятие, т. е. за човек, който трябва да покаже на участващите в сбора командири най-правилния метод за провеждането му, се определяше командир водещ в ежедневната си дейност обучение по съвсем друг профил подготовка и следователно незапознат в подробности със специфичността и характерните особености в методиката на демонстриращото се занятие. В сравнително малкото време давано за лична самоподготовка по темата тези недостатъци явно не можаха да бъдат преодоляни. Естествено е в такива случаи на участващите в сбора да се показва не това как трябва да бъде провеждано правилно обучение, а как методически неправилно се провежда дадено занятие. Очевидно е, че колкото и пълен, анализиращ и поучителен да бъде разборът на едно такова занятие, той само ще посочи грешките, ще направи изводи, в най-добрия случай ще разкаже как правилно трябва да се постъпи (кое-то може и от другаде да се прочете или научи), но в никой случай не може да покаже практически как се извършва тази дейност.

Използуването на такъв метод при учебно-методическите сборове явно видоизменяме предварително поставените учебни цели и вместо показване и научаване, се получава препитване или проверка методическото умение на даден командир. Мнението, че командири привличани на тези сборове имат достатъчно практика и опитност в обучението и следва с лекота да се справят с тези въпроси, по наше мнение, е необосновано, понеже на всички е известно, че избирането на метода се обуславя от следните изисквания: от общата цел на комунистическото и военното възпитание, от конкретната цел и съдържание на учебния предмет или урока (занятието), от със-

тава и подготовката на обучаемите, от подготовката на ръководителя, от материално-техническото осигуряване, времето и мястото на провеждане на урока (занятието) и т. н. И най-добрият методист би допуснал грешки, ако не е взел предвид всички особености, или има недостатъчно специални или технически знания по въпроса. Не може един командир, който естествено се е развивал като такъв на противоположен кораб или съединение, да проведе методически напълно издържано занятие на трален кораб по тема със специфично и трално съдържание, или обратно.

Тези несъобразности са взети предвид и в насоките и указанията, които се дават за провеждане на предстоящите учебно-методически сборове във връзка със започването на новата учебна година. В основните сборове е определена сравнително най-подходяща и целесъобразна тематика, а за ръководители на отделните занятия са назначени командири, които по опит и служебно положение са най-авторитетните и морално отговорни лица по подготовката в съответния мащаб на флота, съединенията, частите и поделенията по своята специалност.

Едновременно с това е предоставена възможност на командирите да проявяват творческа инициатива в обвързване на темите с характерните особености за подготовката в даденото поделение или командирско звено, с оглед да се извлече максимална полза от методическите занятия.

Самата тематика на сборовете най-красноречиво определя целите, които са поставени за достигане — именно да се покажат най-правилните и подходящи методи за обучение на личния състав по различните специалности и в различните организационни звена лично от тези, които направляват и контролират цялостната подготовка в даден профил или специалност. След като точно бъде показано какво се изисква и как трябва да се върши, напълно оправдано е съответните началници да проявяват висока възискателност и пунктоалност в изпълнение от подчинените, с оглед постигането на желаните резултати.

Особено отговорна е задачата на командира-ръководителя на учебно-методическия сбор. Той трябва да определи най-подходяща тематика, да назначи добре подготвени офицери — методисти за провеждане на отделните занятия, да избере подходящо място (обект, кораб, батарея) позволяващо най-правил-

ното преминаване на учебните въпроси от съответните занятия, своевременно да реши въпросите по материално-техническото осигуряване на провеждащите занятия, да отдели достатъчно време и грижи за предварителната подготовка и тренировка на занятията, които ще бъдат показани, своевременно да съобщи тематиката на всички участващи в сбора и да разреши въпросите по тяхното посрещане, настаняване, прехрана, културен отдих и други.

Независимо от това, че една част от въпросите, които ще се преминават на учебно-методическите сборове са указани, или съответно ще се укажат от по-горните щабовете, командирите, които ще организират и провеждат сборове, трябва да конкретизират темите в съответствие с характера и мащаба на задачите, които поделенията ще имат да решават и въз основа на опита от изтеклата учебна година, от положителните и отрицателни страни констатиращи при подготовката на личния състав или поделението, да набележат за преминаване и такива занятия, които подготовката на командири и нуждите на поделението изискват. В никакъв случай не бива занятията, които са били проведени на учебно-методическия сбор в по-горното поделение да се пренасят шаблонно, без изменения в по-долните подделения. При избора на тематиката подходящо място трябва да се отдели и на тематиката и методиката във връзка с обучението на младите матроси. Освен това на учебно-методическите сборове ръководителите трябва да направят анализ и изводи от резултатите по бойната подготовка и на работата през годината на съответното командирско звено и се поставят задачи за новата учебна година, като се обърне особено внимание на организаторската работа по обучението, повишаване уставния ред и подобряване на дисциплината.

Колкото и добре да е подготвен сборът, той не ще изиграе своята роля, ако ръководството му не бъде възискателно до неговото пълно завършване. За целта е необходимо командирът-ръководител постоянно да присъствува на занятията, лично да проверява подготовката на всяка тема, да контролира присъствието, формата и дисциплината на офицерите и да не позволява никакви пропуски от първоначално съставения план.

На края на сбора ръководителят трябва да бъде подготвен да отговори на въпросите несполучили своевременно пълно

и изчерпателен отговор и да проведе разбор на сбора, в който да посочи допуснатите слабости, да анализира причините които са ги предизвикали и посочи пътищата за тяхното отстраняване.

Важен дял за качественото организиране и провеждане на сборовете имат партийните и комсомолски организации и политработниците. На тях ръководителите на сборовете трябва своевременно да поставят задачи, а те от своя страна да проведат всестранна партийно-политическа работа за мобилизиране на целия личен състав за качественото им и навременно изпълнение.

Обемът на настоящата статия е съвършено недостатъчен, за да обхване цялостно и в подробности всички въпроси свързани с провеждането на учебно-методическите сборове още повече, че въпросите на методиката са тема за широко обсъждане и дискутиране и то не само в началото на учебната година. Надявам се, че изложените мисли в настоящата статия могат да послужат като база за по-големи разисквания, в които би се намерило най-правилното разрешение на тези проблеми.

ПОДГОТОВКА НА КОРАБНИТЕ СТАРШИНИ ПО МЕТОДИКАТА ЗА ОБУЧАВАНЕ НА ПОДЧИНЕНИТЕ

Капитан лейтенант Л. И. АНТОНОВ

На въпросите засягащи всеотрасовата подготовка на старшините винаги се е придавало голямо значение, за което свидетелствуват и редица статии във военния печат. Обаче в тях обикновено се разглежда опитът по провеждането на методическата подготовка в мащаба на съединението при сборовите или специалните занятия. Ние смятаме, че и на неговия кораб, където имаме 10—15 старшини (командири на отделения), може и трябва редовно да се провежда тяхната подготовка по методиката за обучение и възпитаване на подчинените. В своята статия ние ще се опитаме да разкажем как беше организирана тази подготовка на нашия кораб.

Пред началото на учебната година се провежда шестдневен сбор на старшините. За да не се откъсват старшините от изпълнението на всекидневните им служебни задължения занятията се организират само през втората половина на деня, и то не ежедневно, а през най-свободните от други мероприятия дни. Но да се разтяга сборът не е за препоръчване. При нас, например, той се проведе в продължение на две седмици.

Сборът на старшините в мащаба на кораба е полезен още и с това, че още по-здраво ги сплотява и позволява на командването да поставя по-конкретни задачи по бойната подготовка не само в мащаба на кораба, но и в мащаба на бойната част и даже на отделния боен пост, отчитайки особеностите на отделните старшини и матроси. На сбора се изнасят конкретни примери и се анализира опитът на най-добрите, чиято работа на кораба се вижда всекидневно. Такива конкретни сборове предизвикваха жив интерес сред участващите.

В плана за сбора на старшините по методиката за обучение на подчинените ние внасяме за разглеждане следните въпроси (гледай образец на план). За ръководене на мероприятията по сбора на старшините и провеждането на занятията и ученията привличаме всички офицери на кораба. Доклад по методиката за провеждане на учението или занятието готви този командир на подразделение, чиито старшини или матроси готвят тези мероприятия като показни.

Плановите за показните мероприятия се съставят особено грижливо. За изпълнението им се назначават най-опитните старшини. След завършването на показното занятие или учение, старшините-участници в сбора задават въпроси, изказват своето мнение, правят бележки по методиката на неговото изпълнение, след което ръководителят обобщава и прави изводи. От опит ние се убедихме, че за пълноценната подготовка

на старшините по методиката за обучение с един общокорабен сбор, организиран в началото на учебната година, не следва да се ограничаваме.

На нашия кораб голямо значение се придава на индивидуалната работа на командира на подразделението по методическата подготовка на своите старшини. Тя трябва да се води непрекъснато през цялата учебна година и да се заключава в оказване помощ на старшините по съставяне на планове за учения или занятия и даване на препоръки на какви раздели от изучаваната тема да се обърне вниманието на обучаваните и т. н. От време на време необходимо е офицер да присъства на занятията или ученията, провеждани от старшините с подчинените, след което да се разглежда със старшината целия ход на занятието, учението или тренировката и да се отбелязват не само недостатъците, но и добрите страни на обучението на подчинените, да се спира на правилността на оценките дадени за действията на матросите през време на тренировката или учението и на други мementи.

Всички мероприятия по методическата подготовка на старшините, които ние предполагаме да проведем през годината, включваме в специален план, примерното съдържание на който излагаме в статията.

За повишаване методическото майсторство на старшините веднъж в месеца ние провеждаме 2—3 часови събрания със старшините. Тези събрания се ръководят от командира на кораба. Те се организират не само когато сме в базата, но и през време на плаване, тъй като за два-три часа старшините винаги могат да бъдат събрани.

Като един от важните въпроси на събранието ние предвиждаме изслушване доклади от командирите на подразделения за провежданата от тях методическа работа със старшините. Следва да се има в предвид, че ние не оказваме конкретно кой от командирите на подразделения ще направи доклад и чия работа ще се обсъжда. Докладчикът се назначава и предупреждава два-три дена преди събранието. Това застава всички командири на подразделения постоянно да анализират своята дейност по обучението на старшините в методиката за работа с подчинените им и внимателно да се отнасят към провеждането на бойната подготовка.

На събранието, освен офицерите, за обмяна на опит по обучението и възпитанието на подчинените се изказват и най-добрите старшини. Броят на изказванията се не трябва да се ограничава. След това се организира широко обсъждане, както на докладите на командирите на подразделенията, така и на изказванията на старшините. На края на събранието командирът на кораба, или неговия помощник, прави оценка и постави пред старшините следващите задачи по обучението и възпитанието на подчинените.

„УТВЪРЖДАВАМ“

КОМАНДИР НА КОРАБ

януари 19... год.

П Л А Н

за сбора на старшините на кораба по методиката за обучение
и възпитаване на подчинените

Дата и време	Т Е М А	Форма за провеждане на мероприятия- то	Изпълнители	Място за провеждане	Забележка
1	2	3	4	5	6
20.01. 14—14.15	Встъпително слово		командира на кораба	кают-компания	
14.15-15.00	Командирите на отделения — непосредствени началници и възпитатели на матросите, най-близки помощници на офицерите.	беседа	пом. командира на кораба	на офицерския състав	
15.10-15.39	Правила за провеждане на сутрешния преглед на личния състав.	занятие	пом. командира на кораба		

1	2	3	4	5	6
15.40-16.00	Сутришен преглед на личния състав.	показно заятие	старшина 1 ст. Николаев Н.	ют десния борд	
16.10-16.50	Методика за единичната строева подготовка.	заятие	командир БЧ-2 и БЧ-3	кубрик № 1	
17.00-17.30	Заятие по строева подготовка на отделението.	показно заятие	старшина 2 ст. Сапуnenко Н.	пирс	
23.01. 14.00-14.30	Правила за водене на тетрадките по бойна подготовка на старшините.	заятие	пом. командира на кораба	кубрик № 3	
14.30-15.00	Методика за провеждане на занятия по специалности.	заятие	командир БЧ-1 и БЧ-4	кают-компания на офиц. състав	
15.10-16.00	Система за ограждане на навигационните опасности.	показно заятие	старшина 1 ст. Белов А.	щурманска рубка	
16.10-17.20	Възпитаването на съзнателна дисциплина в подчинените — най-главно условие за укрепване на корабния порядък.	беседа	зам. командира на кораба по полит. част	кают-компания на офиц. състав	
24.01. 14.00-14.45	Анализ на дисциплинарната практика на командирите на отделения.	доклад	командирът на кораба	кают-компания на офиц. състав	
15.00-15.50	Методика за провеждане на единични бойни учения.	заятие	командир БЧ-2 и БЧ-3		

1	2	3	3	5	6
16.00-16.30	Поставяне на трала.	показно единично бойно учение	командир БЧ-2, 3	<u>БП—6</u> 3	
16.35-17.30	Социалистическото съревнование — едно от основните средства за повиша- ване боеспособността на кораба.	доклад	зам. командира на кораба по полит. част	кубрик № 3	
27.01. 14.00-14.30	Методика за провеждане на трени- ровките по специалности на бойните постове.	занятия	командир БЧ-1-4	кубрик № 1	
14.30-14.35	Подготовка на трала за поставяне.	показно занятие	старшина 1 ст. Петров И.	<u>БП -6</u> 3	
14.50-15.30	Какво означава да бъдеш, взыска- телен и грижлив старшина.	беседа	пом. командира на кораба	кают-компания на офиц. състав	
15.35-16.15	Преглед и превъртане на оръжието и техническите средства.	показно учение	командир БЧ-5	отсек на глав- ните машини	
29.01. 14.00-15.	Методика за провеждане на трениров- ките по борбата с вода и пожари.	занятие и показно учение	командир БЧ-5	базова учебно- тренировачна станция	

1	2	3	4	5	6
15.30-16.00	Норми за снабдяване на личния състав с вещеве имущество и продоволствие.	беседа	пом. командира на кораба	кают-компания	
16.10-17.00	Отчитане резултатите от проведените сборове и поставяне задачи по обучението и възпитанието на личния състав.		командира на кораба	кают-компания на офицерския състав	

Помощник командир на кораба

— януари 19— год.

УТВЪРЖДАВАМ
КОМАНДИР НА КОРАБ

..... януари 19....год.

П Л А Н

за мероприятията по подготовката на старшините по методиката
за обучаване и възпитаване на личния състав за 19... год.

Д а т а	Т Е М А	Форма за провеждане на мероприятиято	Изпълнител или ръководител	Бележки по изпълнението
1	2	3	4	5
12.01	Индивидуална работа със старшината по методиката за обучаване и възпитаване на подчинените.	доклад	пом. командира на кораба	
20.01	Методически способи за провеждане на занятия по специалности, тренировки и учения на бойните постове.	сбор	пом командира на кораба	
17.02	Авторитетът на старшината.	беседа	командира на кораба	
14.03	Методика за провеждане на занятията по специалности през ремонтния период на кораба.	събеседване	командир БЧ-5	

1	2	3	4	5
29.03	Как аз се опирам на комсомолската организация в своята работа по обучението и възпитанието на личния състав.	семинар	зам. командира по полит. част на кораба	
16.04	Организация и методика по строевата подготовка на личния състав.	занятие	командир БЧ-2 и БЧ-3	
17.04	Опит по провеждане на единичната строевата подготовка на матросите.	събеседване	командир БЧ-2 и БЧ-3	
10.05	Как аз ръководя бойната подготовка на старшините.	доклад с обсъждане	командир БЧ-5	
25.05	Методика за провеждане на тренировките по борбата за живучест на оръжието и техническите средства.	събеседване	пом. командира на кораба	
01.06	Практическа работа на старшините в борбата за отлично отделение, отличен боен пост.	семинар	зам. командира на кораба по полит. част	
12.06	Методика за провеждане на единични бойни учения.	показно учение	командир БЧ-2 и БЧ-3	
09.07	Условността при обучението — най-злия враг на бойната подготовка.	беседа	пом. командира на кораба	
20.07	Методика за провеждане на тренировките по борбата с вода и пожар.	показателна тренировка	командир БЧ-5	

1	2	3	4	5
10.08	Да не се спираме на достигнатото, да усложняваме условията на обучението.	доклад с обсъждане	пом. командира на кораба	
15.09	Как аз работа със старшините по подготовката и провеждането на занятията, ученията и тренировките.	доклад с обсъждане	пом. командира на кораба	
02.10	Класният специалист — гордостта на кораба.	семинар	зам. командира по полит. част	
21.10	Подготовка на личния състав към сдаване на изпитите за класност.	доклад с обсъждане	пом. командира на кораба	

ЗАБЕЛЕЖКА: Освен указаните мероприятия всеки месец се провеждат събрания със старшините за обмяна на опит по методиката за обучение и възпитаване на подчинените. Времето и мястото за провеждането на събранията се определя в седмичния план за бойната подготовка.

.....януари 19.....год.

Помощник командир на кораба

НАШИЯТ ОПИТ В ПОДГОТОВКАТА ЗА НОВАТА УЧЕБНА ГОДИНА

Майор ВАСИЛ АН. ДИМИТРОВ

Предстои отпочването на подготвителните мероприятия за новата учебна година. Винаги и особено в последните няколко години командирите от поделението на офицера Филев отделят голямо внимание на подготовката към новата учебна година, като своевременно планират и насочват дейността на целия личен състав за нейното качествено и срочно завършване. В това отношение, по наше мнение, са постигнати много добри резултати. В настоящата кратка информация ние искаме да споделим нашия опит без претенция, че той е най-добрият.

Важен въпрос, който възниква преди всяка учебна година, е подготовката на учебно-материалната база. От нейното цялостно осъществяване в най-голяма степен зависи качеството на провежданите занятия, а от тук и решаването на основната задача — максимално повишаване боеспособността и боеспособността на поделенията.

С оглед на това щабът на поделението съставя пълен план, в който залягат всички по общи и основни мероприятия с указани срокове и цели да насочи дейността на офицерите и командирите на подчинените поделения по основните въпроси на подготовката, като се взема предвид състоянието на учебно-материалната база и опита през изтеклата година. На основание спуснатия от щаба план по места се разработва подробен план, в който до най-големи подробности се указва какво трябва да се извърши, от кого и в какъв срок.

Особено важни мероприятия в плана на щаба са: осигуряване на поделенията с материали, средства за ремонт; доставяне от пазаря или изработване в работилниците на нови пособия и прибори; доставяне или разпределяне на необходимата литература; оказване на практическа помощ от специалистите по места и контрол и отчитане на извършената дейност в края на подготовката.

В плановете на командирите залягат като основни следните мероприятия: ремонт на учебно-материалната база като стрелкови и физкултурни полигони, строеви плацове, пособия и инвентар към учебните кабинети—черни дъски, прибори, макети, схеми, създаване на нови кабинети или догълвяне на съществуващите с нови пособия, табла, схеми, макети; подготовка на наличната литература—привеждане в известност на всички описания; правилници, наставления, устави и методики, подвързване и разпределяне по дисциплини; определяне на класни стаи или места за водене на занятия и оборудването им с всичко необходимо в зависимост от възможностите.

Ремонтът на учебно материалната база командирите на поделения извършват със своя личен състав, като прибегват до услугите и на работилниците, които се задължават да им оказват исканата помощ. Всред личния състав винаги се намират дърводелци, техници, чертожници и др., които не по-зле от специалисти изпълняват възложените им задачи. Необходимите материали доставя отделение бойна подготовка към щаба, което навреме трябва да ги планира, закупува от пазари и разпределя.

Поради съществуващите при нас условия, години наред се утвърди практиката да се обособява отделно кабинет само по общовойскова подготовка в най-голямото и удобно за занятия помещение. В него се създават отделни кътове от табла и макети по химическа и инженерна подготовки, оръжезнание, топография и др. На стойка или в шкаф се съхраняват и изработените различни схеми и чертежи по тези дисциплини съответно разпределени. По този начин ние преодоляваме липсата на достатъчно помещения. Освен това не голямия брой теми по тези дисциплини, предвидени за преминаване в клас, намалява необходимостта от специално обзаведени кабинети за тях.

Опитът за създаване и на отделен общ кабинет по специална подготовка през по-миналата година излезе неудачен и всичко което бе създадено още в първите дни на занятията трябваше да бъде пренесено по бойните постове, при материалната част.

Утвърди се практиката занятията по специална подготовка да се провеждат на бойния пост, което създава добри условия за висока успеваемост на същите. Във всички подразделения е създадена добра учебно материална база като табла, несекретни схеми и макети, които се съхраняват на бойния пост и са винаги на разположение на провеждащия занятията, що се отнася до бойните постове разположени на открито необходимостта от кабинети, особено в зимни условия, се разреши чрез оборудване на такива в бойните помещения за личния състав. През настоящата учебна година особено добри кабинети и кътове в бойните постове бяха създадени и се ползуваха с успех в подразделенията на офицерите Пенев, Маринов, Ангелов и др.

Работата по осигуряването с необходимата литература се извършва от заместника на командира или лично от командира на поделението. Преглежда се всичката секретна и несекретна литература и, в зависимост от характера ѝ, разпределя се по дисциплини и се съставя списък, който е на разположение на ръководителите на занятия. От него се вижда по дадена дисциплина каква литература секретна и несекретна се намира в библиотеката и може да се ползува както по общо-

войскова, така и по специална подготовка. Това улеснява много ръководителите на занятия. Този списък, разбира се, през годината се попълва с новопостъпващата литература.

Важно мероприятие, свързано с подготовката на новата учебна година, е провеждането на учебно-методическите сборове с офицерите, старшините и командирите на бойни постове на висок уровень. В подготовката на сборовете трябва да се подходи най-внимателно с оглед да се осигури преминаването в показни занятия на всички въпроси от подготовката, по които командирите е необходимо да придобият по-правилни методически похвати. Освен това в тях се изнасят във вид на доклади—анализи резултатите от работата на командирите през годината и задачите през новата учебна година, като например: „Работата на помощник командирите на взводове през годината и техните задачи през новата учебна година по подготовката на личния състав“.

Необходимо е да се планират и провеждат специални мероприятия с младите офицери като сборове, съвещания, беседи и др. Изобщо на тази страна от подготовката за новата учебна година ние отделяме голямо внимание.

Подготовката за новата учебна година е важна и отговорна задача, която командирът може да реши само ако пълно заангажира и мобилизира своите подчинени. За правилното решаване на тази задача е необходимо да се прояви творчество от целия колектив. Със заангажирането на съзнанието на всички възникват нови добри идеи, които доведени до практическо изпълнение допринасят много за онагледяване и за подобряване на учебния процес.

Важна и решителна роля в подготовката към новата учебна година имат партийните и младежки организации, които на свои събрания обсъждат стоящите за решаване задачи и провеждат мероприятия за мобилизиране на съзнанието и творческите възможности на своите членове, за дейно подпомагане на командира. С изпълнение на лични поръчения, с провеждане на разяснителна работа и с личен пример комунистите и комсомолците решават с чест тази задача, с което много допринасят за посрещането на новата учебна година в пълна готовност, за отпочване на редовни и качествени занятия.

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ, ЕКСПЛОАТАЦИЯ И РЕМОНТ НА КОРАБНАТА ЕЛЕКТРОАВТОМАТИКА

Инж. кап. 2 ранг ДИМИТЪР РАДУШЕВ

Болшинството от механизмите на съвременните военноморски кораби са изпълнени с приводи от електродвигатели. Употребата на електроприводи увеличава икономичността на работата на механизмите, облекчава подвеждането на енергия към тях, повишава надежната им работа и удобство за управление, намалява теглото и размерите на привода.

Важна съставна част на корабните електроприводи се явява системата им за управление. В настоящия етап на развитие на електротехниката, ръчното управление на такива приводи все повече и повече се заменя с полуавтоматичното и автоматичното управление с помощта на електромагнитна апаратура.

Автоматизацията на управлението на електроприводите повишава надежната им работа и освобождава обслужващия персонал от редица действия, изискващи повишена квалификация на оператора. При това се дава възможност да се приложи дистанционното и централизирано управление на електромеханизмите. Най-широко разпространение за сега има полуавтоматичното управление на електроприводите. В период на раз-

витие и внедряване в корабните електроприводи е автоматичното им управление, което изключва участието на човека в поддържането на даден режим на работа на агрегата или група агрегати.

Изхождайки от целта на настоящата статия и аналогичността в конструкцията и експлоатацията на някои от корабната електроприводна автоматика, ще насочим нашето внимание на краткото предназначение, експлоатация и ремонт на най-типичната апаратура, която има най-широко приложение във военно-морския флот.

Като такава можем да считаме следната корабна електроприводна апаратура: контактори, релета, таймтактори, контролери, командопарати, магнитни пускатели, станции за управление и др.

Контакторът е електромагнитна, комутационна апаратура, предназначена за чести, повторни включвания и изключвания на силовите електрически вериги. За разлика от ръчната комутационна апаратура с ръчно управление, включването и изключването на контактите в контактора не става чрез непосредственото им въздействие от оператора, а следствие поддаване напрежение на електрамагнитната бобина управляваща контактите на контактора. Така чрез контактора можем да имаме бутонно или автоматично управление на корабните електроприводи от дистанция. Силовите контактори, употребявани в корабните електроприводи, се изготвят за номинална сила на тока от 40 до 600 А. Блокировачните контактори допускат продължително протичане на ток със сила до 20 А, но могат да прекъснат индуктивната верига под товар само около 0.2 до 2 А. Силовите контактори обикновено, освен главните контакти, имат и блокировъчни (блок-контакти), които служат за комутация на веригата за управление, блокировка, сигнализация и защита. По рода на тока имаме контактори за постоянен и променлив ток (постоянен 220 V и променлив 500 V). Обикновено контакторите се употребяват за чести (до 1500 в час) включвания и изключвания на електрическите вериги, но могат да се употребяват и при продължително работещи и рядко включващи се вериги. На корабите контакторите имат приложение като автоматични включватели на електрическата енергия от генератора към главните разпределителни електрически табла, като включватели за пускане на по-големи електромотори и др.

Експлоатация и ремонт. Прижите по експлоатацията на контакторите имат решаващо значение за тяхната безотказна работа, а с това и сигурната работа на корабните електроприводи. Величината на натиска и износването на контактите трябва да бъде не по-малка от величините указани в заводските инструкции. Ако се забележи по контактите на контактора потъмнявания от окиси и обгаряния от електрическа дъга, то

следва тези контакти да се изчистят внимателно, като се запазят очертанията им с пилайфпила и след това да се почистват с чисти бели парцали. Почистването на контактите с каквато и да било шкурка не се разрешава. При износване на контактите повече от $1/3$ от дебелината им, същите трябва да се снемат и заменят с нови от ЗИП към същия. За определяне величината на крайния натиск на контактите е необходима пружинена теглилка (динамометър), за да се измери усилието с което трябва да се отдръпне контакта дотолкова, че да се освободи затиснатата между тях цигарена книжка или да изгасне сигналната лампа включена последователно с контактите.

Направлението на приложеното усилие трябва да бъде перпендикулярно спрямо работната повърхност на контакта. При измерването на апаратите с голяма величина на натиск на контактите, динамометърът може да бъде заменен със система от лостове и тяжести.

Определянето величината на началния натиск на контактите се извършва при напълно изключен апарат, по начин указан по-горе, като цигарената книжка се постави не между контактите, а между контакта и неговия упор.

Разтворът на контактите се измерва непосредствено с линейка, шуплер или спирален шаблон.

Контактите на контакторите за променлив ток трябва правилно да включват при 85 % от нормалното напрежение, а на тези за прав ток при 65 %. Температурата на нагряването на бубините и контактите не трябва да излиза из границите на нормите указани в заводските инструкции, в зависимост от класа на изолацията.

Релетата са апарати служещи за автоматическо включване и изключване на спомагателните електрически вериги при изменение в каквито и да било граници на параметри на главните силови вериги. Ишкулът, под въздействието на който става включването на контактната система на релето, може да бъде електрически и неелектрически. По назначение релетата се разделят на две основни групи: релета за управление и защитни релета.

Релетата за управление са предназначени за управление на преходните процеси, за поддържане на установените величини на тока или напрежението, а така също за включване в действие на отделни елементи влизащи в системата за управлението.

Защитните релета служат за защита на електрическите установки при нарушаване на нормалния режим на работа във веригата като ги изключват или като сигнализират за това. Защитните релета трябва да изключват само повредения участък на веригата, ненарушавайки нормалната работа на оста-

налите участъци. Като основна характеристика на релетата се явява времето, при което трябва да сработи, в зависимост от силата на тока във веригата, в която е включено.

В системите за управление на електроприводите най-широко приложение са получили следните видове релета:

1. Електромагнитни релета за управление и защита (на тока, на напрежението и на честотата).
2. Топлинни защитни релета.
3. Спомагателни релета за управление: а) промеждутъчни релета; б) релета за времето.
4. Скоростни релета.

Най-широко приложение имат електромагнитните релета за управление и защита и топлинните релета към които ще насочим нашето внимание.

Времето на автоматическото действие на магнитното реле е от 0.01 до 0.5 секунди. Релето за максимален ток сработва в тези случаи, когато величината на тока в управляващата верига превиши установеното значение. Релето може да бъде изпълнено с нормално открити и нормално закрити контакти. Привличащата бобина на релето за максимален ток обикновено се включва в захранващата верига последователно, а когато работи като реле на минимално напрежение, се подсъединява паралелно.

По такъв начин електромагнитните релета за мигновено действие може да се употребяват в качеството на защитни релета от извънредно много повишени токови товари, токове на къси съединения във веригите и самопроизволни повторни включвания на електродвигателите (нулева защита).

Топлинните релета служат за защита на електродвигателите от продължително повишаване силата на тока с 10-20% над нормалната за даден двигател, изразено в нагряване на биметалната пластинка на релето, степента на нагряването на която зависи от превишената сила на тока на електродвигателя.

В схемата за управление на трифазните електродвигатели за променлив ток, топлинните релета служат за изключване на електродвигателя при прекъсване на една от фазите, което довежда до повишаване силата на тока на другите две фази, а с това и сработване на релето.

Най-често разпространени топлинни релета са тия, които се монтират заедно с контакторите, или са монтирани в самия корпус на контактора. Сработване на релето настъпва при нагряване на биметалната пластинка и при нейното изкривяване, с което се изключва и веригата. Включването на контактите след изключването на релето става след като истинна биметалната пластинка и като се натисне възвратният бутон (от 15-90 секунди след изключването на релето). Топлинните биметални релета се изработват за ток от 0.5 до 600 ампера.

Експлоатация и ремонт. През време на прегледите на електромагнитните релета следва да се проверява състоянието на контактите им, да няма заклиняване в подвижните им части, а показателите на шкалата да отговарят на тези предназначени за електроапаратурата. Шилентовката на регулиращите гайки и пружини на релето трябва да бъдат в изправност. Неизправните шилентове, счупени или загубили пъргавината си пружини и деформирани намагнитени подложки, следва да се заменят с нови. Скрепящите винтове не трябва да пречат на свободното движение на котвата до пълното ѝ прилепване в сърцевината на магнитната система.

Повторното регулиране на релето трябва да се извършва с регулиращата гайка изменяща натиска на пружината (плавно регулиране) или с подбиране на подходяща по дебелина немагнитна подложка (грубо регулиране). В зависимост от типа на релето и характера на регулирането могат да бъдат приложени и двата от горепосочените начини. В близост до топлинните релета не трябва да се намират както нагревателни прибори, така и охлаждащи устройства, например подвижни вентилатори или електрически печки. При появяване по разединяващите повърхности на биметалните пластинки и по повърхностите на контактните блокчета ръжда, следва същите да се почистят с тънък шлайфовачен камък или пък с шлайфпила, като се внимава да не се огънат биметалните пластинки и да не се получат заострени ъгли. При неисправна работа на релето, същото се преглежда най-обстойно и при необходимост се регулира или се заменя нагревателният елемент, след което пак се проверява. Неизправностите на релето могат да бъдат следните: сработване на релето при нормален товар и работа на електродвигателя; невъзможност да бъде включен електродвигателят поради това, че с повреден нагревателния елемент и веригата е изключена. Счита се, че релето сработва правилно (в прегрято състояние) от претоварване на тока равен на $1.35 J_n$ в течение от 6 до 15 мин. Изменението величината на тока на релето става с ръчката за изменение на величината му. При необходимост за по-широко изменение на величината на релето може и трябва да се замени нагревателният му елемент. След смяната на нагревателя е необходимо да се направи проверка на калибровката на топлинното реле. За проверката на калибровката е необходимо да се загрее пускателя в

течение на 3-4 часа с ток равен на: $J = J_n \sqrt{\frac{90 - t_{\text{опр}}}{50} \alpha}$ от къ-

дето J_n — номиналният ток на нагряване в амperi, а α — температура на помещението, в което става проверката в $^{\circ}\text{C}$. След загряването се дава ток на претоварване равен на $1.35 J_n(\alpha)$. От момента на претоварването релето трябва да сработи в течение от 6-15 минути. Ако при проверката на ка-

либровката времето на срабстване се окаже по-малко от 4 или повече от 25 минути, то необходимо е да се направи подрегулировка с ръчката за изменение на величината му.

Таймтактори. Таймтакторът се явява контактор със задръжка на времето т. е., апарат, на когото са свойствени функциите на контактора, но сработва не мигновено, след получаване на командния импулс, а след известно време, аналогично на релето за време. Той се явява като комбинация от контактор и електромагнитно реле за време, но има по-малки размери и тегло, отколкото двата апарата взети заедно. Като съставна част на електроавтоматиката, широко приложение имат таймтакторите тип КУП, изработващи се в четири основни размери: за номинална сила на тока 40, 80, 150, 300 а. Те обезпечават задръжка на времето около 0.2 - 0.7 секунди при наличие на магнитно гасене на дъгата и 0.8 - 3 секунди, ако нямаме гасене на дъгата. В комплектните устройства за управление на електроприводите на палубните механизми се употребяват таймтакторите тип ТКМ.

Експлоатация и ремонт. Прегледите и обслужването на таймтакторите се извършват по правилата за контакторите. При прегледите на таймтакторите е необходимо да се провери величината на налягане на пружината и слабината между главните контакти. Временната задръжка на таймтакторите трябва да се поддържа постоянна и да съответствува на дадените условия за работа на електропривода. Ако таймтакторът работи с неправилна, временна задръжка, то следва последната да се регулира така, че да съответствува на работата на електропривода. Регулирането на задръжката на времето става така, както и в електромагнитните релета за време, с изменение дебелината на немагнитните прокладки поставени между долния сърдечник и котвата, и с изменение на натегнатостта на прекъсващата пружина. В този случай трябва да се има предвид следното:

— таймтакторът на следващата пускова степен на електропривода трябва да има по-голяма слабина от таймтактора на предишната пускова степен;

— колкото по-дебела е немагнитната подложка т. е., колкото по-голяма е крайната слабина на притегателната котва, толкова по-малка е временната задръжка и обратното. Прокладката може да бъде от няколко парчета и сборната слабина която те обезпечават се движи от 0.1 до 0.3 мм;

— колкото е по-силен натискът на пружината, толкова по-голяма е задръжката на времето.

Регулирането на задръжката на времето на таймтактора с нормално закрити контакти трябва да става с изменение на съпротивлението във веригата на размагнитващата бубина и изменение натиска на пружината.

Контролери. Контролерите са апарати имащи многостепенно устройство с помощта на което може едновременно да се извърши превключване на контактите на силовата верига на управлявания електродвигател, веригата му на възбуждане и тяхното едновременно управление. Контролерите се употребяват за управление на реверсивни електродвигатели, работещи в условия на чести спирания и пускания.

По своето конструктивно изпълнение контролерите се разделят на барабанни и гърбични, а по рода на тока — на контролери за постоянен ток и за променлив ток.

Барабанните контролери имат въртящ се вертикален барабан на който са закрепени изолирани един от друг токоведущи сегменти. При въртенето на барабана по сегментите се плъзгат неподвижно поставени в корпуса на контролера пружиниращи контактни палци. Плъзгащите се контакти сравнително бързо се износват предвид триенето между тях и следствие обгарянето получено при прекъсването на волтовата дъга. По тези причини и затова, че са много големи, барабанните контролери в настояще време в новите корабни електроприводи не се употребяват.

Най-голямо разпространение на корабите имат гърбичните контролери за постоянен ток. Контролерът представлява водозащитна кутия с откриваща се предна врата, в която е монтиран вертикален гърбичен вал, контактна система и защитно табло. На защитното табло на контролера е монтиран контактор и максимално токово реле, обезпечавачи максимална и нулева защита на електропривода. На таблото е монтиран също двуполуосен прекъсвач, включен във веригата на главния (силов) ток на електропривода. Приводният вал на прекъсвача е изведен навън и ръчката му е разглобяема.

Експлоатация и ремонт. При намаляване натиска на контактите до величина по-малка от указаната в инструкцията, контактните пружини трябва да бъдат регулирани. Пропадането на контактите на командоконтролерите трябва да се поддържа от 2 до 4 мм. Дългогасителните прегради трябва да бъдат изправени и здраво закрепени. Палците, в каквито н да било положения, не трябва да се опират в преградите. Силно обгорелите палци и сегменти следва да се заменят с нови. При завъртане на ръчката не трябва да има свободен ход или задържане: трябва да се фиксира точно и ясно всяко положение на контролера, а също така и самовъзвръщането на ръкохватката, ако е предвидено такова. При прегледите следва да се проверява за изправното и натегнатото състояние на пружините. Ролките на контролерите и командоконтролерите трябва да имат свободно въртене. Износените ролки и гърбици се заменят с нови. Валчетата, осите и триещите се токо-непроводни части трябва да бъдат леко смазани. Смазката

следва да се подменя най-малко един път на 6 месеца. Неизправните дългосителни бубини на контролерите следва да се заменят със запасни.

Командоапарати. Командоапаратите служат за дистанционно управление на електромагнитните апарати. Затваряйки и отваряйки контактите си, те включват или изключват веригата на бобината захранваща контакторите и релетата.

Към командоапаратите за ръчно управление се отнасят бутонните постове за управление и командоконтролерите. Първите имат приложение при управление на електродвигатели имащи продължителен режим на работа, а вторите — кратковременен или повторно кратковременен режим. За разлика от бутонните постове, командоконтролерите могат да включват и изключват контактите на няколко електрически вериги едновременно. Ръчките на командоконтролерите имат няколко фиксирани положения при движение напред или назад от вертикалното нулево положение. Всяко от тях съответствува на определено направление на въртене и определена скорост на електропривода.

Експлоатацията и ремонтът на командоапаратите е аналогична на тази на контролерите.

Магнитни пускатели и станции за управление. Магнитният пускател е комплексен апарат, състоящ се от контактор за променлив ток и две топлинни релета, монтирани на обща основа и поставени в металическа кутия. Магнитният пускател се употребява за дистанционно включване на трифазни електродвигатели и защитата им от претоварване. Пускателите могат да бъдат неперверсивни и реверсивни.

Широко приложение в корабния парк имат магнитните пускатели тип ПМ, които се изработват за сила на тока от 13.5 до 135 А и напрежение до 500 в. променлив ток. Бобините на пускателя се изработват за напрежение 127, 220, 380 и 500 в. Топлинната защита заработва при претоварване на 20% в течение на 20 минути, а при сила на тока седем пъти по-голяма от номиналната — в течение на около 5 секунди. В корпуса на пускателя са монтирани бутоните за управление и пакетните превключватели за две направления. Контакторите на пускателя имат блокконтакти, необходими за тяхното управление. Топлинните релета на пускателите тип ПМ имат ръчно възвратно приспособление за принудително включване на контактите на релето при неизстивнали биметални пластинки. Станциите за управление, или магнитните станции, представляват комплексно устройство състоящо се от монтирани на общо изолационно табло електромагнитна апаратура за управление на електродвигателите. Станциите предназначени за управление на електродвигатели на палубните механизми, се наричат и магнитни контролери. Основната апаратура на станциите за управление е обикновено електромагнитни контактори, релета

и таймтактори, съединени помежду си с шини и приводи в съответствие със схемата за управление на електропривода за които е предназначена станцията.

Експлоатация и ремонт. При обслужването на магнитните станции е необходимо да се има на разположение електро-схемата на станцията на електропривода. Блокиращите рейки на контакторите не трябва да имат извънредно голям свободен ход и разхлабени скрепителни винтове или шплентове. Блокиращите рейки трябва да бъдат регулирани така, че след включването на един от взаимно блокираните контактори, котвата на другия да може да се обърне към включването на много малък ъгъл, при което разстоянието между главните му подвижни и неподвижни контакти не трябва да бъде по-малко от 3 до 5 мм.

На магнитните станции трябва да има закрепени пълен комплект от запасни предпазители. Ограничителните изоляционни плочки, задържащи щатните предпазители от падане, трябва да са здраво закрепени и не трябва да имат изкривявания. Пружините на бутонните постове трябва да бъдат в напрегнато състояние. Бутоните не трябва да заяждат и не трябва да имат прекомерно голям ход. Неизправните бутони и пружини се заменят с нови. Експлоатацията и поддържането на апаратите, влизащи в комплекта на магнитната станция, трябва да стават по правилата на съответните апарати. Експлоатацията и ремонтът на пускателите трябва да става в съответствие с указанията за магнитните станции.

АКУСТИЧЕСКИТЕ СВОЙСТВА НА КИЛВАТЕРНИТЕ СТРУИ

Инж. лейтенант НЕЙЧО ИСКРОВ

При извършване на акустически измервания на килватерните струи се вземат под внимание три причини обуславящи разсейването и поглъщането на звука. Тези причини са: въздушните мехури с различни размери, турбулентното движение на водата и температурната нееднородност и нерегулярност.

Въздухът може да проникне в морската вода механически от морската повърхност и да се разсее във вид на мехурчета. Значително количество въздух се внася във водата и по ватерлинията на движещия се кораб.

Все пак основна причина за възникването на мехурчетата в килватерните струи се явява кавитацията на гребните винтове при техните големи скорости на въртене.

Ако във водата, в която е разтворен въздух, възникнат вакуумни зони, то съдържащият се във водата газ прониква в тези зони, а след разрушаването на тези кухини същият остава във вид на мехурчета. По такъв начин процесът на образуване на мехури във водата се сумира от две различни явления: механическата кавитация и термодинамическата дифузия и разтварянето на газа в течността.

Понятието кавитация е старо понятие. Съгласно хидродинамическата теория при въртенето на винт в течност се образуват области с отрицателно налягане, в които и възникват вакуумни зони. Такива области се образуват във вихрите, възникващи в краищата на лопатките на винта при въртенето му със скорост превишаваща критическата такава, а също и от задната страна на лопатките. Поради това обикновено вихровата кавитация, имаща място в краищата на винта и кавитацията на лопатките се различават.

Процесът кавитация може да се наблюдава и визуално, ако завъртим винт в специално пригодена камера и като го разглеждаме пред прозорче в стробоскопическа светлина.

В зависимост от увеличението на скоростта на винта мехурчетата възникват първо по краищата на лопатките, откъдето те се откъсват във вид на дълги спирални потоци. По-късно мехурчетата покриват лопатките по краищата и образуват тук своеобразен щит. При това, трябва да се има предвид, че устойчиви кухини се образуват откъсващи се от краищата на лопатките и на самите лопатки.

Кавитацията може също така да възникне на острите издътки и извивки на кораба, особено в моменти на рязки ускорения. Възникването на бели следи след кораба говори, че в струята просто става освобождаване на смесения с водата

въздух. Това се дължи на въртенето на гребните винтове на движещ се кораб, които предизвикват турбулентно движение на водата в килватерната струя, в която, разбира се, се въвличат мехурчетата, устремяващи се към повърхността, благодарение на силата на плавуцестта си. Не трябва обаче да се смята, че въздушни мехури в килватерните струи се образуват само от гребните винтове. Фактът, че забележими килватерни струи създават и платноходите свидетелствува за това, че значително количество въздух се внася във водата и по ватерлинията на кораба. Експериментите са показали, че дебелината на струята при движение на един и същ кораб под паруса и под двигател при еднакво състояние на морето е почти еднаква.

Ефектът, който предизвиква падащата звукова вълна върху въздушните мехури, е доста сложен. Периодически изменящото се налягане в падащата вълна възбужда принудени колебания вътре в мехурчетата. Тези колебания се предават на окръжаваща среда и се стига до това, че мехурчетата излъчват във водата звукови вълни. Такава вторична звукова вълна се приема, че е сверническа. Процесът на преобразуване на падащата вълна във вълна с друго пространствено разпределение на налягането обикновено се нарича разсейване. Разсейването е само преразпределение на звуковата енергия в пространството. С други думи при разсейване на звука енергията не преминава в други форми. Разсейването на звука във въздушните мехурчета се съпровожда обикновено с преминаване на част от енергията на падащата вълна в топлинна. Този ефект се нарича поглъщане на звука. Трябва да се има предвид, че звукът затихва и от поглъщането на звуковата енергия в процеса на колебанията. Съществуването на този ефект се явява като пряко логическо следствие на втория закон на термодинамиката, съгласно който при принудителните колебания на мехурчетата част от звуковата енергия се изразходва за преодоляване на вътрешното трисне в системата течност-мехури и се отделя под формата на топлина в окръжаващата мехурчетата вода. Наличието на мехури, преди всичко, влияе на природата на средата, в която се разпространява звуковата вълна. Ако разстоянията между отделните мехурчета са малки, в сравнение с дължината на звуковата вълна, то при наличието на мехури се измени свиваемостта на средата. Освен това в скоростта на звука се появява неголяма мнима, съставляваща обусловена от поглъщането и разсейването на звука. Експоненциалният спад на интензивността на звука с увеличаване на разстоянието при разпространението в наситена с въздух вода нараства. По такъв начин, разпространявайки се във вода съдържаща мехури, звуковата вълна се отразява, пречупва и затихва. Всичко това оказва голямо влияние на нормалната работа на хидроакустическата станция; намалява далеч-

чината на нейното действие и често пъти оператора-хидролокатор загубва контакта с целта, или не може да я открие, въпреки нейната близост.

Звуковите вълни излъчвани от отделните мехури създават разсеян звук, разпространяващ се във всички посоки. Такова разсеяно излъчване може да се счита като изхождащо от хаотически разположените точкови разсейващи елементи, числото на които в единица обем не остава постоянно, а флукутира от точка в точка статически аналогично на теорията за разсейването на светлината във въздуха, известна от статическата механика. При движението на мехурите относителните фази на излъчваните от тях вторични вълни се изменят в широки предели; усилването и отслабването на звука, за сметка на интерференцията между отделните вълни, взаимно се компенсират. При това средният квадрат на пълното звуково налягане е равен просто на схемата от квадратите на налягането, развивано от всяка от разсеяните вторични вълни.

В килватерните струи на корабите числото на мехурите в малък обем рядко се оказва достатъчно голямо, за да доведе до отражаване и пречупване на звуковата вълна. Поради това по-голям интерес представлява постепенното отслабване на падащия звуков сноп и разсейването на звуковата енергия във всички направления на отделните мехури. Трябва да се има още предвид и това, че при разпространението на звука на големи дистанции е нужно да се отчита отслабването му за сметка на различните причини, като например, поглъщането на звука във водата, разсейването вследствие температурните градиенти и др. Мехурите поглъщат звука много по-силно отколкото го разсейват.

Естествено възниква и въпросът: -- изменя ли се скоростта на звука във водна среда, наситена с мехури? Да, скоростта се изменя. Дори, ако мехурите са много те могат да доведат до отражение и пречупване на падащия звуков сноп, което би объркало хидролокатора. Но в корабните килватерни струи числото на мехурите в 1 cm^3 обикновено не е толкова голямо, че забележимо да измени скоростта на звука и оттам да се увеличи погрешността на отчета при работа на хидроакустическата станция.

Температурата на водата в различните точки на килватерната струя е изучена по-подробно, отколкото скоростта на водата. Измерванията чрез чувствителни термоелементи показват, че до галса на кораба наличието или отсъствието на забележими температурни ефекти в килватерната струя зависи от наличието във водата на вертикални температурни градиенти.

Ако корабът се движи във вода с постоянна температура, каквато е обикновено температурата на морето до 15 м. дълбочина, особено през зимните месеци, то особени термически явления в килватерната струя не се забелязват. В такава изо-

термическа вода отклонения на температурата могат да възникнат само за сметка на отдаваната от кораба топлина на водата. Но това нагряване е практически незначително и се пренебрегва, въпреки, че в сравнително не големи участъци водата може да се нагръва значително, например, за сметка на водата изпускана от охлаждащата система на двигателя на кораба; за сметка на отделяната топлина в силните вихри създавани от гребните винтове и по други аналогични причини. Все пак огромната част от килватерната струя, оставаща зад кораба и преминаваща през изотермическата вода, има температура, неразличаваща се от температурата на окръжаващата вода.

Ако в повърхностния слой на морето, на дълбочина до 6 м., има вертикален температурен градиент, то преминаващият кораб предизвиква разпределение на температурата и в килватерната струя се създават забележими температурни подове. Замерването им става с термопластини. Най-добър резултат се получава при използването на четири термоелемента. Всеки термоелемент се състои от две групи термопластини; едната група термически се съединява с морската вода, а другата термически е изолирана и измерва средната температура на окръжаващата среда, усреднена за време от няколко минути. Изходното напрежение на всеки термоелемент се измерва с помощта на самобалансиращ се потенциометър. Временната постоянна на тези прибори е около 7 сек., поради което получените при измерванията данни характеризират само тези температурни ефекти в килватерните струи, които обхващат сравнително големи области. Така, например, на рисунка 1-ва са показани данните, които се получават при измерване на килватерната струя на ЕМ 8 и 15 минути след неговото преминаване.

От графици се вижда, че свежата килватерна струя има по краищата си ивици топла вода. Такова разпределение съответствува очевидно на нисходящ поток по краищата и на възходящ в центъра, което може да бъде обословено от плъзгащите се потоци на двата гребни винта.

Термическата структура на килватерните струи на другите типове кораби се отличава забележимо от показаната рисунка 1-ва. Понякога има не два, а един максимум. Общо може да се каже, че при термоелементите, намиращи се на дълбочина, при която имат място ярко забележими отрицателни градиенти от порядък $0,5^{\circ}$ на 3 м, водата при повърхността на килватерната струя се оказва по-студена отколкото в окръжаващото море на същата дълбочина. Ако отсъствуват забележими температурни градиенти, то такова общо правило не може да се формулира. Интересно е, все пак, да се отбележи, че

термическите ефекти в килватерните струи се наблюдават и при много слаби температурни градиенти почти неразличими на патиермограмите и непревишаващи $0,2^{\circ}$ на 6 м. дълбочина.

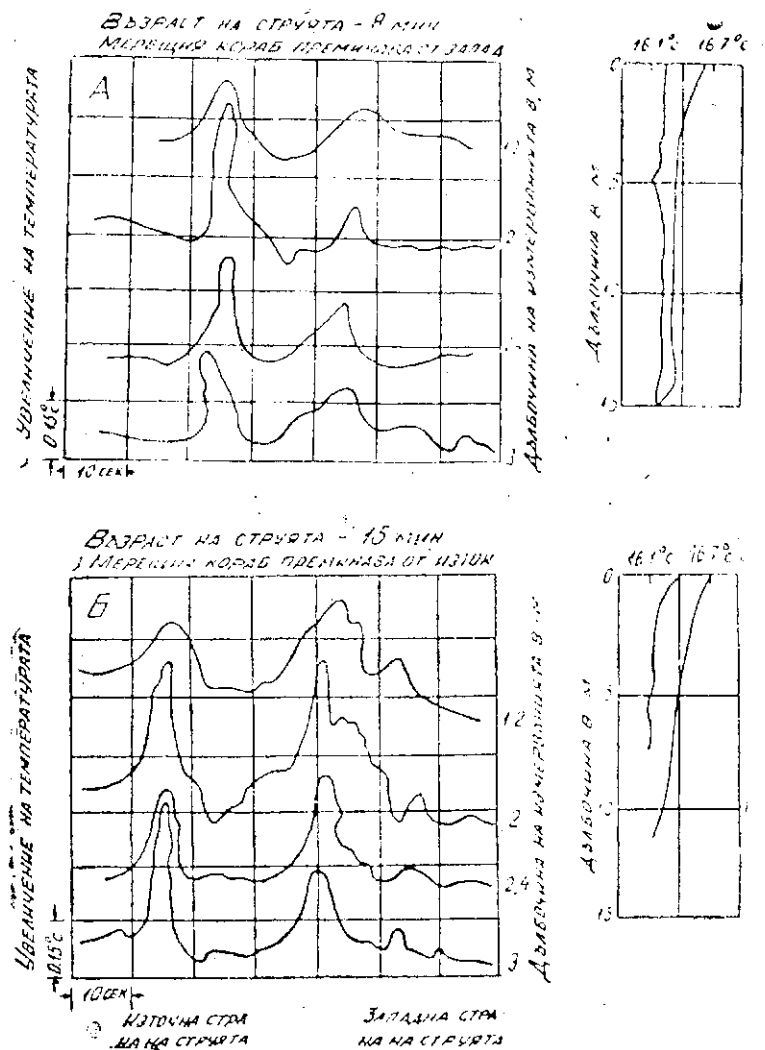

Рис 1

Извършени са термически измервания и изследвания също и на килватерните струи на подводните лодки движещи се на перископна дълбочина, при умерен, отрицателен градиент на повърхностния слой вода. При това е открито, че даже на повърхността водата на килватерната струя се оказва с някол-

ко десети^{*} от градуса по-студена, отколкото в окръжаващото пространство извън струята. Обаче причината за това, все още, не е открита.

Устойчивостта на тези термически ефекти понякога е поразително голяма. Забележими термически ефекти се наблюдават при пресичането на струя, чиято възраст е един час или повече. Трябва да се отбележи при това, че такива устойчиви изменения на температурата не възникват всякога в струите, даже при наличието на забележими температурни градиенти... Ограничаващи фактори се явяват постепенното разрушаване на термическата структура на струята и термическата нерегулярност, съществуващи във водата извън струята и проявяващи се при измерванията във вид на фон. Понякога е трудно да се различат термическите ефекти в килватерната струя от аналогичните ефекти, имащи място и при спокойна струя вода. Термическите нерегулярности в морската вода нарастват с увеличение на температурните градиенти, поради което най-големите температурни градиенти съвсем не създават и най-добрите за изследване термически свойства на килватерните струи.

Акустическите ефекти, обословени от термическата структура на килватерната струя, са изразени най-силно в тези случаи, когато размерите на термическите нерегулярности съвпадат с дължината на вълната на разпространяващия се във водата звук. Така, например, за разчетите на обословеното от термическите ефекти разсейване при разпространението на ултразвуковия сигнал с честота от порядъка на 24 кху, е нужно да има данни за изменението на температурата в участъка от 7,5 см. Вследствие на голямата временна постоянна, измерителните прибори не могат да отчетат такива данни. Флуктоацията на температурата в такива малки области може да се очаква в сравнително свежите струи. Все пак, въпреки очакванията, забележимите изменения на температурата в толкова малки области се откриват в струите съществуващи в течение на 4-5 минути и повече.

Ако в някои области на средата скоростта на звука се изменя от точка към точка, то преминаващата през тази област звукова вълна се изкривява. Разчетите показват, че в разделящата граница на две големи пространства вода, температурата, която е различна, има забележимо отражение и разсейване на звуковата енергия във всички направления. Така например, ако вземем оптималният случай на температурна флуктоация, можем да считаме изменението на температурата равно на 0,3° С, при странично сместване съставляващо 150 мм.

При това положение $\frac{K'}{V}$ съставлява приблизително

3,3 · 10⁻⁷ м² на кубически метър от областта. Обемният коефициент на разсейване е свързан с величината К с изрази:

$$= \frac{4\pi K}{V}, \text{ където } V \text{ -- обем на разсейващата област,}$$

K — постоянна, определена теоритично.

Следователно, в дадения случай, съставлява около $4,8 \cdot 10^{-7}$ на метър. Ако енергията се разсейва по равно във всички посоки, то е енергията разсейвана при преминаването на звуковата вълна през 1 метър от разсейващата област, изразена в части от енергията на падащата вълна. От примера се вижда, че дори и при този оптимален случай разсейването е малко. Ако даже приемем, че дебелината на разсейващия слой е 9 м, ширината — 27 м и дължината — 90 м, то K съставлява около 10^{-3} м, което съответствува на ефективна сила на целта около — 30 дБ. Отслабването при разпространението през такава разсейваща област съставлява малки части от децибела. И така, изводът е: температурните ефекти в килватерните струи не могат да обусловят силните еха или да доведат до забележимо отслабване на сигналите.

Влиянието върху разпространението на звука на нееднородността на скоростите има доста по-сложен характер, отколкото температурните ефекти, защото скоростта на течността се характеризира не само по величина, но и по направление. Хаотическото разпределение на скоростите в течността не предизвиква разсейване на звука в обратно направление, макар, че разсейване в другите направления, разбира се, може да има. Изследванията потвърждават, че разсейването на звука в обратно направление, обусловено от нееднородността на скоростите в течността, е много малко.

И така, като логическо следствие на всичко казано до тук, се налага изводът, че отражението и поглъщането на звука от килватерните струи на надводните кораби и подводните лодки е обусловено от наличието в струите на малки въздушни мехури. Въздушните мехури се явяват единствената практическа реална причина, която позволява да се обяснят своствата на ехо-сигналите, отражавани от килватерните струи. Този факт е доказан теоритически и потвърден експериментално, което и се опитахме да покажем в настоящата статия.

ОПРОСТЕН МЕТОД ЗА ПРИБЛИЗИТЕЛНО ОПРЕДЕЛЯНЕ УСТОЙЧИВОСТТА НА МАЛКИТЕ КОРАБИ

За практическото определяне на началната напречна метацентрическа височина на неголемите кораби се препоръчва опростен метод.

Посредством бързото преместване на тяжести от борд на борд се предизвиква напречно разклацане на кораба. Когато корабът започне да извършва колебателни движения със собствен период, нужно е със секундомер да се измери периода на клатенето. След това се измерва ширината на кораба в мидела и се изчислява метацентрическата височина по уравнението:

$$m = 0,525 \frac{B^3}{T^2},$$

където: m — напречна метацентрическа височина, м;

B — ширина на кораба, м;

T — период на собственото клатене, сек.

За кораби иманци остри скули, килове или запълнени бордови цистерни, приведеното уравнение дава занижени значения на напречната метацентрическа височина. Величината на грешката в по-малката страна не е голяма и може да се разглежда като „запас“.

Рис. № 1.

На рис. 1 е дадена крива на оптималните значения на началната напречна метацентрическа височина на корабите, в

зависимост от тяхната дължина по ватерлинията. Кривата е построена по фактически данни на някой удачно проектирани и построени кораби, корпусите на които обладават нормални съотношения на размерите. Тя може да бъде използвана за проверка на вече построените кораби. Ако в резултат на проверката фактически метацентричката височина на кораба се окаже лежаща значително по-ниско от кривата, това значи, че корабът има плавно клатене, но недостатъчна устойчивост, плаването при която може да се окаже опасно.

При значения на метацентричката височина по-горе от нормалната, корабът ще има стремително (рязко) клатене, предизвикващо понякога неприязнено усещане за личния състав, но безопасно за плаване.

Т И Л и СНАБДЯВАНЕ

ДА СЕ ПОДГОТВИМ ЗА РАБОТА ПРИ ЗИМНИ УСЛОВИЯ

Подполковник ИВАН СЕРДАРОВ

Една от най-важните предстоящи задачи на командирите и осигуряващите органи от ВМФ е подготовката за зимата. Тази подготовка трябва да върви едновременно с подготовката за новата учебна година. Правилното и своевременно решение в поделението на тези две задачи ще подобри материалната база в нашите поделения и осигури нормалния ход на бойната и политическата подготовка през предстоящата учебна година.

От къде да се започне тази подготовка?

На първо място командирите, и особено осигуряващите органи, трябва да насочат своите усилия в подготовка и обзавеждане на необходимите битови помещения за приемането и обучението на младия набор матроси.

На второ място следва да се положат всички усилия за ремонт и подготовка на бойната техника за работа при зимни условия.

Да се попълнят и подредят учебните кабинети и полиго-ни, да се почисти и отремонтира хранителния блок, както и всички останали битови помещения.

Запасяването на поделенията с дърва, въглища, сено, слама, картофи, туршии и други продукти и подготовката им за зимата за сега е най-неотложната задача на осигуряващите служби и органи.

Практиката през миналата година показва, че своевременното запасяване на поделението и неговата всестранна подготовка за зимата, е основа на редовното и безпрепятствено снабдяване на личния състав през цялата година, което допринася и за добрия порядък и успех в обучението.

За пример в това отношение следва да се посочат ВНВМУ-це, поделение 20130, 20400-Г и някои други поделения.

За тази година до поделенията на ВМФ са вече изпратени указанията за работа по зазимяването и подготовката на поделенията за следващата година. Следва по тези указания

да се състави план за работа, да се постави този план за обсъждане и изпълнение пред целия личен състав на поделението, за да се осигури неговото своевременно изпълнение. Ако се работи така, няма да се допуснат грешки по подготовката и запасаването за зимата, каквито някои поделения направиха през миналата година.

Отремонтирането на битовите сгради и помещения е възможно на гарнизонния КЕЧ, но обикновено силите и възможностите му не са достатъчни, за да се извършат ремонтите във всички поделения своевременно. Ето защо тук осигуряващите органи следва да проявят по-голяма настойчивост и особено самониициатива. Във всяко поделение има сред личния състав мазачи, зидари та дори водопроводчици и други специалисти. Със съдействието на строевите командири осигуряващите органи са длъжни да организират тези сили и работата по ремонта на помещенията. От гарнизонния КЕЧ се отпускат както необходимите материали, така и съответния кредит. Ако работата по ремонта на битовите сгради се организира така, несъмнено поделението ще осигури най-добри условия за живот на своите матроси. Такава самониициатива прояви през тази година офицерът Шалев, чийто опит следва да се приложи сега и в останалите наши поделения. При подготовка на сградите и битовите помещения за зимуване следва да се обърне внимание на водопроводната инсталация в омивални, мазета, бани, стълбища, тавани и всякъде другаде, където тази инсталация е изложена на замръзване. Водопроводните и канализационни открити тръби следва да се обвиват грижливо с изолационни материали (парцали, слама, мушамы и др.), което ще изключи тяхното замръзване и спукване.

Трябва да се извърши остъкляване на всички помещения, където има счупени стъкла—стаи, коридори, мазета и др. Особено наложително е проверката на електроинсталацията на всички сгради, както и гръмоотводите на същите. Повредите да се отстраняват изцяло, а да не се „кърпят“ само, което вместо полза може да допринесе неочаквани нещастия и материални загуби.

Много и разнообразни са придобивките на военнослужащите от Българската народна армия. За тях са построени удобни жилищни блокове. Има обаче наематели, които не полагат достатъчно грижи за опазването и доброто стопанисване на предоставените им сгради и жилища. Често през зимата се случва да замръзне и се спуква водопроводната или отоплителна инсталация, с което в най-студените дни живущите се лишават от вода или отопление, наводняват се помещения и пр. Ето защо военнослужащите са длъжни да зазимят, остъклят и подготвят и жилищния блок, в който те живеят със своите

семејства и да покажат как трябва да се пази социалистическата собственост, да станат пример за подражание на останалите наематели.

Снабдяването на поделенията от флота, и особено на поотдалечените поделения, с отоплителни материали за зимата трябва да се извърши преди началото на месец ноември. Тук не стои въпросът само за въглища и дърва необходими за домакински нужди. Осигуряващите органи освен тези нужди трябва да направят най-точен разчет за необходимите въглища и дърва за корабни нужди (за отопление на корабите). Това се отнася до командирите на основните осигуряващи поделения: офицерите Шалев, Димитров, Филев, Казларов и др.

Отдалечените поделения, както и бреговите парни котли, трябва да бъдат запасни с дърва и въглища поне за първите 3 месеца на следващата година. Това ще осигури както личния състав за нормална работа, така и бойната готовност на корабните поделения. Ето от каква важност се явява своевременното снабдяване на нашите поделения с отоплителни материали. Неотложна задача пред осигуряващите органи е със собствен транспорт, или нает такъв от гражданските предприятия, да положат всички усилия за своевременното подвозване, преди дори да са настъпили есенните дъждовни дни на необходимите отоплителни материали.

За осигуряващите органи особено важна е задачата по подготовка, приготвяне и съхранение на хранителните припаси за зимуване. Качеството на храната е от голямо значение за възприемането ѝ от организма на човека. Особено това е от значение през зимния период, когато нуждата от повече топлина на организма, поради външните условия и по-голям горителен процес, налагат приемането на храни с повече калории. През зимния период разнообразието от храни, особено от растителен произход, които са богати с витаминно съдържание и минерални соли, е крайно намалено. Затова в поделенията се приготвяват и съхраняват големи количества зеленчуци във вид на консерви, туршии или в пресно състояние. Начинът на приготвянето и съхраняването на същите е от голямо значение за техните вкусови качества, за по-дългото им запазване, даже до излизане на пресни зеленчуци. Добре приготвените и съхранени зеленчуци представляват непрекъснат източник на необходимите за организма белтъчини, въглехидрати, соли и витамини.

Нашата страна е богата на зеленчуци, но те могат да се консумират пресни 6-7 месеца от годината. За останалото време за поделенията ни трябва да се подготвят консервирани зеленчуци и плодове, а някои от тях да се съхраняват в пресно състояние. Макар и по-рядко в нашата страна има дълги и сурови зими, което налага отдалечените поделения да се запа-

сяват с всички припаси поне за първите 3-4 месеца от годината. Въпросите свързани с работата на продоволствено-фуражната служба по подготовка за зимата са много. За да не се изпускат важни мероприятия необходимо е те да се включат в нашия план по зазимяването.

Кога да започне запасаването и с какви средства?

За необходимите припаси без онези, които се заготвят от място, се прави заявка до централния доволствуващ орган най-късно до 1 октомври, за да бъдат включени в тримесечните наряди. Запасаването на поделенията за зимата с продоволствие е по-лесно защото необходимото се отпуска централно. Въпросът обаче със заготовките е по-труден и изисква повече време и правилни разчети. Ето защо работата по заготовките следва да се отпочне още през месец септември, когато зеленчуците са още в изобилие. Нормално поделенията трябва да се запасят с кромид лук към края на август и началото на септември, с туршии, моркови и други зеленчуци в пресно състояние — през м. октомври, а с кисело зеле — към края на ноември и началото на декември.

Заместник командирите по снабдяването и началниците на продоволствените служби при изчисляването на заготовките трябва да изхождат от числения състав, мястото и времето на големи запаятия, наличие на помещения, какво може да се съхранява в тях, от наличието на видовете зеленчуци на местния пазар и пр.

При изчисляването на потребностите от зимнина трябва най-строго да се спазва окръжно № 2182 от 22. 4. 1959 год. на интендантската служба, в което е указано в какъв вид се консумират зеленчуците и плодовете през зимата и как се осигуряват. Освен това следва да се имат предвид и указанията дадени с окръжни по заготовката на туршии.

Ако се работи така няма да се допускат грешки по запасаването за зимата, каквито някои поделения правеха през миналите години, като презапасаваха поделенията си с консервиран зеленчук.

Дълг е на всички осигуряващи органи да съхранят заготвените продоволствия за зимуване в добро състояние. В продоволствените складове не трябва да се допуска да се разваля нито един грам продукти.

На всички е известно, че припасите, с които поделението ще се запаси, трябва да бъдат поставени в подходящи помещения. Онези поделения, които ще бъдат запасени с колониал, трябва да предвидят складови площи за припасите, които ще се получат за първото тримесечие на следващата година. По-неже тези припаси ще се получат нормално през четвъртото тримесечие т. г., отговорните тилови органи трябва да осигурят своевременно складовите помещения.

Поради пазенето на тези принаси няколко месеца без да се консумират, необходимо ще бъде да се осигурят и спазват всички условия за правилно съхранение, което ще предотврати развалянето им, нарушаването на нормалното хранене на личния състав от нашите поделения и, разбира се, да се търси служебна, а в някои случаи, и съдебна отговорност.

Правилното съхраняване на навреме приготвените за зимуване зеленчуци и други консерви, ще даде възможност на снабдителните органи от поделенията да дават на матросите през цялата зима и пролетта винаги достатъчно вкусна, питателна и разнообразна храна.

Важна задача за осигуряващите органи е и смяната на лятното със зимно облекло, както и осигуряването на топло облекло през зимата за корабния състав и нарядните лица. Началниците на вещевите служби на първо място следва да съберат абсолютно цялото количество лятно облекло, като негодното отделят за брак още през тази година, подлежащото за ремонт предадат за такъв, а годното облекло да се подреди в складовете. Особено важно е топлото облекло на корабните екипажи, кожусите за часовите и топлите ботуши да се отремонтират най-късно до началото на октомври, за да са готови за осигуряването на личния състав от корабните и брегови поделения още в първите студени дни.

Снабдителните органи с ГСМ следва на първо място да проверят лабораторно качествата на наличните горива, да обърнат особено внимание при съхраняването на маслата и смазките през зимата, като в никакъв случай не оставят същите на открито.

Органите от службите ГСМ трябва да следят най-строго, при преминаване към зимна експлоатация, за смяната на летните горива и масла на бойната и транспортна техника, за да се избегнат евентуални повреди и аварии. Успоредно с това те трябва да се погрижат за ремонта и зазимяването на складовите преливни съоръжения и тръбопроводи, което ще гарантира безпрепятственото снабдяване с ГСМ на корабите и бреговите поделения и през зимата.

Усилията на осигуряващите органи през тази година по изграждането на образцови поделения в хигиенно-битово и тилово отношение не отидоха напразно. Поделение 20130, ВНВМУ-ще, поделение 20210--Г са образцови в хигиенно-битово отношение и отличните поделения на флота в това отношение са много. Следва да се продължат още по-настойчиво усилията по хигиенизирането на поделенията от флота, като се обърне особено внимание на хранителните блокове, спалните помещения, баните, омивалните и др. Хубава традиция, която се нуждае от широка поддръжка е организирането на месеци на чистотата и хигиенизирането, която не трябва да се за-

бравя и през зимния период, под ръководството и контрола на медицинските служби. Усилията обаче на медицинските работници следва да се насочат към предотвратяване на характерните за зимния период заболявания като грип, заушка, ангина, катар на горните дихателни пътища и др. На второ място да се подготви санитарно-материална техническа база за провеждане на есенната диспансеризация и имунизация на целия личен състав през мм. октомври, ноември и декември т. г.

Важно място в осигуряването на поделенията от флота заема автомобилният транспорт. От тук и необходимостта да се пристъпи с необходимата сериозност към подготовката на автотракторния парк за преминаването му към есенно-зимна експлоатация.

Техническото осигуряване на АТТ през зимния период за разлика от летния има свои специфични страни. При понижаване температурата на въздуха трудно се пуска и прогрява двигателят, понижаване се работоспособността на акумулаторните батерии, съгъства се смазката в отделните агрегати. Паралелно с това работата по обслужването на материалната част значително се усложнява. Тези особености при експлоатацията на АТТ зиме задължават командирите и техните заместници по техническата част предварително да организират подготовката на материалната част, гаражите и гаражното оборудване. В подготовка на автотракторния парк за преминаване към есенно-зимна експлоатация се включват редица мероприятия като: провеждане на инструкторско-методически занятия с шофьорския и монтьорския състав; извършване сезонния технически преглед в пълния обем на всеки автомобил; промиване на охладителната, горивната и смазочна системи и подготовка на същите за работа през зимата; ремонт на гумите; окомплектуване с шансов инструмент и средства против боксуване; подготовка на калъфи за затопляне, подготовка на водомаслогрейки, подтягане на гаражите и при нужда боядисване на автомобилите.

Инструкторско-методическите занятия следва да се преминат показно на самия автомобил, където шофьорите и монтьорите имат възможност да видят и извършат всичко, което им се преподава. От голяма полза е също така помощта на добрите и опитни шофьори, които могат да дадат много ценни препоръки от своя опит на другарите си.

Всички тези мероприятия имат за цел, преди всичко, осигуряване на бойната готовност на поделенията от флота, а за 5 Морски преглед

едно с това и създаване на условия за безаварийна експлоатация на машините и удължаване междуремонтния им пробег.

Следователно подготовката на автотракторния парк за есенно-зимна експлоатация не бива да са подценява. Тя е важно мероприятие за всяко поделение разполагащо с автотракторна материална част.

От така набелязаните мероприятия по подготовка на подразделенията от флота за работа при зимни условия, стават ясни задачите, които имат да решават осигуряващите и снабдителни органи от материално-техническото осигуряване през предстоящите есенни дни. В изпълнението на тези задачи осигуряващите органи трябва най-настойтелно да търсят съдействието на строевите командири, на партийните и младежки организации в подразделенията. Само при такова съдействие те ще решат срочно и качествено въпросите по подготовката на нашите подразделения за работа при зимни условия и ще осигурят и повишат бойната готовност на осигуряваните кораби и брегови подразделения.

ДА НАМАЛИМ ДО МИНИМУМ ДЕНГУБИТЕ НА ВАГОНИТЕ С ВОЙСКОВИ ТОВАРИ

Майор ПЕТЪР РУСЕВ

Във военно време транспортът, както е известно, е най-важната връзка между тила и фронта. За бързото и качествено доставяне на военните превози е необходимо бойците и командирите да знаят правилно и срочно да товарят вагоните с войски и войскови товари.

За съжаление, срещат се все още някои командири на подразделения, началници на складове, бази, квартирно-експлоатационни части и др., които в мирно време не спазват определените срокове за товарене и разтоварване на вагоните, обременяват се с хиляди лева денгуби и стават обективна пречка за срочното извършване на заповяданите превози. Това налага да се изясни цялостно въпросът, като се разкрият причините и посочат начините и средствата за намаляване до минимум денгубите на вагоните за нуждите на МНО.

Годишните, тримесечните и месечните превозни планове се изпращат от подразделенията по команден ред в определените срокове за утвърждаване в отдел „ВОСО“ на МНО. След утвърждаването на превозния план командирът на подразделението е длъжен да разпредели вагоните по петдневията на месеца, като за целта подава петдневна заявка в гарата на натоварването най-късно 3 дни преди започването на определеното петдневие, в която определя по колко вагона и кой ден от петдневията ще товари подразделенията. При даване на заявката важно е да се знае какво е работното време на гарата — дневно или денонощно, защото отпускането на вагоните при непрекъснатото работно време в гарите започва да тече от 0.00 часа и завършва в 24.00 часа включително, а за останалите гари от 7.00 часа до 22.00 часа.

Свободният от денгуба срок за натоварване или разтоварване на вагоните в общите разтоварища и рампи започва да тече от часа през работното време, когато вагоните са били поставени на разположение на подразделението, но не по-рано един час след уведомлението и завършва:

— при разтоварването — в момента, когато подразделението-получател заяви в гарата, че вагонът е разтоварен и е на разположение на железниците;

— при товаренето — в момента, когато подразделението-товарач предаде попълнена тробване-товарителница обр. 4 в гарата за натоварения вагон.

Най-често в практиката на нашите подразделения тези условия не се спазват. Макар и да са разтоварвали или натоварвали

ли навреме вагоните, но не извършили горните формалности, редица поделения стават причина органите на БДЖ да съставят актове за денгуба.

За подаване на вагоните за натоварване и разтоварване гарата е длъжна да уведоми поделението, което става по следния начин:

При разтоварването — информаторът на гарата дава така наречената „далечна информация“ до поделението-получател от 3 до 5 часа преди пристигането на товарния влак, в който се намира вагонът на поделението, с оглед същото да има възможност да вземе необходимите предварителни мерки (транспорт, работна ръка, инструмент, кранове, складова площ и др.).

След пристигане на вагона в гарата за разтоварване, информаторът дава „близка информация“, която има вече законна сила. За целта информацията се оформя в телефонограма, в която товарната гара съобщава на поделението номера на вагона, съдържание, адрес на получателя, часа и мястото, където ще бъде подаден вагона. По правило тази информация се дава най-късно един час преди подаване на вагона за разтоварване.

Дежурният на поделението-получател е длъжен да запише данните на информацията в „книгата за телефонните уведомления“, като съобщава изходящия номер, длъжността и фамилията си на информатора на товарната гара;

— при товарене — гарата е длъжна да уведоми поделението-товарач най-късно един час преди подаване на вагоните за натоварване, тъй като се предполага, че на поделението е известно по петдневната заявка деня, мястото на товарене и задължението да вземе всички предварителни мерки за срочно товарене.

За вагони, подадени след определения в информацията час за подаване, или след определения в разписанието или договора срок, железниците заплащат на изпращача, респективно поделението-получател, за вагон и започнат час глоба по четири лева. Глобата се изчислява от часа, в който е следвало вагоните да се подадат съгласно информацията до момента на фактическото им подаване, но най-много четири часа. Глобата за късно подаване на вагоните в неделните и празнични дни се заплаща в двоен размер. След изтичане на 2 часа, от часа определен в информацията, ако вагоните не бъдат подадени, железниците са длъжни да дават нова информация за часа на подаването.

В случай на подадена неверна информация от гарата до поделението и същото е ангажирало работна сила и превозни средства и в продължение на повече от два часа не се представят вагоните упоменати в информацията, освен глобата по четири лева, железниците заплащат общететене по 40 лева на вагон.

Както глобата за късно подаване на вагоните, така и обещетението за неверна информация, по искане на поделение-то се установява с акт от товарната гара и изплаща по рекламационен ред от съответното железопътно управление.

Сроковете за товарене и разтоварване престават да течат и денгуба не се събира, когато поделението е било възпрепятствувано поради: маневра, буря, виелица, пороен дъжд и в празнични дни определени от Министерския съвет.

При неспазване от поделенията таблицата за сроковете за товарене и разтоварване на вагонни пратки, гарата, на основание § 200 от тарифно ръководство № 1 на БДЖ, събира глоби за денгуба за първите 6 часа по 4 лева, а за следващите се увеличава прогресивно до 24 лева на вагон-час.

В неделни и празнични дни, за времето от 22.00 до 7.00 часа, горните глоби се събират в двоен размер. При недотоварване вагона до норма или при надотоварване до разтоварването на свръхтовара се събира глоба за денгуба, но най-много до 24 часа.

Ако анализираме причините за денгубите на вагоните ще дойдем до извода, че те се дължат на лошо организирана информация, работна сила, планиране на недостатъчен автотранспорт и неточна адресовка на вагоните за поделенията.

За да се намалят до минимум денгубите на вагоните е необходимо да се извършат следните мероприятия:

Организиране добра информация и отчетност на вагоните. За целта отговорните командири трябва писмено да уговорят (да сключат договор) с началниците на товарните гари за реда и начина на уведомлението (телефон, телеграма или известие) и разтоварните места на различните видове пратки идващи на адрес на поделението. „Книгата за телефонните уведомления“ да се води точно от дежурните на поделения. Онези поделения, които нямат градски телефон или денонощно дежурство, като гарнизонните фурни и други такива подчинени непосредствено на снабдителните органи, целесъобразно е да бъдат уведомявани дежурните на последните, които да приемат информацията и вземат необходимите мерки. При сключване на договори за доставки на материали за нуждите на Военно-морския флот е необходимо да се указва точно адреса на поделението — получател. Освен това, при промяна на адресите на поделенията, е необходимо своевременно да се известяват изпращачите на вагоните за тяхната промяна.

Задължителното уведомление, с телеграма или телефонен разговор, за изпратените вагони на адрес на поделението, от поделението или централата изпращач, дава възможност на поделението получател много по-рано да вземе необходимите мерки. Това особено се отнася до задълженията на представителите на поделение 35510 в Русе и Варна. Така например,

поради липса на една такава информация от Русе за ешалон предназначен за поделение 20400-V през 1959 год. поделение-допусна 1430 лева денгуба.

Целесъобразно е да се използват предимствата на увеличените срокове съгласно § 205 от „Тарифно ръководство“ № 1 на БДЖ, което важи за поделения, намиращи се на повече от 5 км. и извън чертите на града. Този срок се движи от 10 до 12 часа за разтоварването на вагоните. Тези поделения са длъжни всяка година писмено да уведомяват съответната гара за тяхната местостоянка намираща се на повече от 5 км. Също при разтоварване или натоварване на единични пратки с тежина от 5 до 12 тона сроковете съгласно § 200 от същото тарифно ръководство са от 6 до 12 часа.

При липса на достатъчен транспорт и работна сила, при възможност, трябва предварително да се подвозват, като се използват рампи и военни ж. п. клонове. Приемането и сдаването на вагоните във военните ж. п. клонове е необходимо да става с образец ДД-14, в който дежурният по КПП на поделението лично вписва часа на подаването и вземането на вагоните в клона. Поделенията клоноприитежатели трябва да сключват всеки две години договор за експлоатация на ж. п. клонове със съответното ж. п. управление, като в договора трябва изрично да се фиксира максималното число вагони, които могат да се подадат в клона в зависимост от неговите товаро-разтоварни възможности. Липсата на такъв договор освобождава железниците от задължението да се съобразяват с действителните възможности на поделението клоноприитежател. С оглед да се премахне безотговорното товарене и разтоварване е необходимо да се назначават отговорници — офицери и военнослужащи на свръхсрочна служба, като им се дават необходимите парични аванси за своевременно заплащане на глоби и такси възникнали от неправилното товарене и разтоварване и доверености за освобождаване на товарителниците.

Когато сроковете за товарене или разтоварване на вагонни пратки и ешалони са недостатъчни, поделението-изпращач или получател отправя до Министерството на транспорта, чрез отдел „Военни съобщения“, искане за удължаване на свободния от денгуба срок, като посочва причините за това и необходимото време за удължаване на сроковете.

Показателен е случаят с поделение 20260 — Бургас през октомври 1959 год., което е осъдено да заплати 6,104 лева денгуба при разтоварване на ГСМ, допусната поради липса на предварителна информация от Русе, неравномерно пристигане на цистерните с количества за разтоварване извън възможностите на поделението и уговорки, без да са съгласувани със железниците. В този случай, с оглед да се избегне или намали денгубата, би могло да се иска от Министерството на транспорта, чрез от-

дел „Военни съобщения“, увеличение на сроковете за разтоварване. Ако поделението се намира на повече от 5 км и извън чертите на града може да се възползува от § 205 от „Тарифно ръководство“ № 1 на БДЖ, което определя срок за разтоварване от 10 до 12 часа и значително би намалило денгубата.

Лицата отговорни за натоварване и разтоварване на вагони, са длъжни с връщането си в частта да отчитат служебните аванси, като за сумите представят редовни разходооправдателни документи на началника на поделението с мотивиран доклад. Последният е длъжен да разследва случая в срок от 3 дни и ако намери, че вината е в длъжностното лице от повереното му поделение, го заставя да заплати сумата. Ако началникът на поделението прецени, че плащането на глоби за денгуба се дължи на форсмажорни причини или на други непредвидени обстоятелства (повреда на превозните средства, отменяване на превозите по заповед на командувачия и пр.), постъпва съгласно т. 228 от „Инструкцията за отчетността и използването на ВПД в БНА“.

Трябва да се подчертае, че бързият оборот на вагоните има общодържавно значение и не трябва да се счита, че той може да се изчерпи само със заплащане на денгубите. Ето защо, необходимо е от виновните лица да се търси и дисциплинарна отговорност.

В заключение, във връзка с причините за денгубите, трябва да се изтъкне, че когато отговорните командири не са вземали своевременно необходимите мерки винаги се е стигало до денгуби и обратно, когато същите непосредствено се занимават с въпросите по товаро-разтоварните работи винаги поделенията са приключвали без денгуби.

ЗАКАЛЯВАНЕТО НА МЛАДИТЕ МАТРОСИ — ВАЖЕН ФАКТОР ЗА УКРЕПВАНЕ ЗДРАВЕТО И ПОВИШАВАНЕ БОЕСПОСОБНОСТТА ИМ

Подполковник м/с д-р ЕВТИМ ГРАДЕВ

Ежегодно нашият ВМФ се попълва с нови континенти млади матроси, чиито задачи е да овладеят до съвършенство военно-морското дело и под ръководството на командирите и ЗКПЧ да израстнат като храбри, физически и морално закалени бойци, доблестни защитници на родните брегове.

Големи са грижите на Партията и командването на ВМФ за създаване на добри хигиенно-битови условия за живот и обучение на матросите от частите и подразделенията. Обаче това обстоятелство не би трябвало да ни кара да пренебрегваме редица постоянно действащи фактори, специфични за военно-морската служба, които оказват отрицателно въздействие върху здравословното състояние и косвено спомагат за намаляване боеспособността на младите матроси. В това отношение на първо място, трябва да се има под съображение новата среда и условията при които неприспособения още организъм на младия матрос ще живее и ще се обучава. Към комплекса от постоянно-действащите фактори, влияещи върху организма на младия матрос, следва да се прибавят и специфичните климато-метеорологически фактори, характерни за крайбрежния район — голямата относителна влажност на въздуха, температурните колебания, въздушните течения и пр. Всички тези елементи прибавени към изискванията на учебния процес и казармения бит, създават необходимостта от изработване на нови основни рефлексни (навички) в младия матрос. Той трябва да мобилизира в пълен обем нервната си система в такъв смисъл, че неговия организъм напълно да се справи с изискванията на войсковия живот. Всичко това налага внимателен подход и бащински грижи към младите матроси, с оглед своевременно да получат необходимата закалка и да станат напълно устойчиви към всички фактори неблагоприятно действащи върху тяхното здраве. В противен случай, на първо време, заболяемостта, особено от простуден характер, рязко ще се повиши и неминуемо ще даде лошо отражение върху подготовката на новото попълнение в учебните центрове.

В тази връзка изниква въпросът как да се осъществи приспособяването на младите матроси към новите за тях кли-

мато-метеорологични и битови условия? Това може и трябва да се постигне напълно безболезнено т. е., без особени сътресения за младия организъм, като за ръководство на командирите и медицинските органи на учебните центрове в това отношение трябва да служи „Инструкцията на началник поделение 20400—IV—3 по закаляването на личния състав от частите на ВМФ“ и разработения от лекаря на частта, въз основа на нея, конкретен план по закаляването, утвърден от командира на поделението и „Ръководството за санитарно-профилактичните и противоепидемични мероприятия в БНА“.

Въпросът за закаляването на младите матроси в никакъв случай не трябва да се подценява, защото той се явява като важен елемент от програмата за тяхното обучение и възпитание. Той оставя трайни следи през време на цялата им служба и дори дава отражение върху тяхната по-късна трудова дейност, след освобождаването им от казармата. Този въпрос, в по-широк смисъл, е тясно свързан не само с опазване здравето на матроския състав. До голяма степен той определя както физическата, така и нервно-психическата, а от тук и моралната устойчивост на матросите, които трябва успешно да се справят не само с ежедневните трудности на военно-морската служба; но и с изключително тежките условия при съвременните бойни действия свързани с използването на оръжието за масово поразяване. Истински закаленият матрос е устойчив не само на рязко променящите се климатично-метеорологически фактори, но също така и на големи физически и нервно-психически напрежения. Той преодолява по-лесно въздействието на бактериологическото, химическото оръжие и БРВ, което е важно условие за успешното изпълнение на всички задачи свързани с отбраната на нашата социалистическа Родина.

Великият руски полководец Суворов е отдавал заслужена оценка на закаляването на бойците и командирите, като в това отношение е показвал личен пример. Той посочва закаляването като важен принос за издържливостта на неговите бойци в неимоверно тежкия им поход през снежните бури на Алпите и за запазването на неговата свежест и бодрост до последните години от живота му.

Опитът от Великата Отечествена война на съветските народи срещу хитлериска Германия показва, че една от причините, която спомогна за победата над фашистката армия, беше добрата физическа и нервно-психическа закалка на съветските бойци и командири.

В изключително тежки боеве със свирепия и силен враг, при извънредно тежки и трудни условия, съветските матроси издържах напора на врага и с печуван героизъм и мъжество гromяха хитлеро-фашистките пълчища.

Необходимо е да се знае, че за да имаме добър ефект от закаляването трябва най-строго да се спазват редица усло-

вия, без които не може да се постигне закаляването на организма.

Тези условия са:

Постепенност, настойчивост и постоянство при провеждане на мероприятията по закаляването. Без тях е невъзможно придобиването и утвърждаването на ония навици (условни рефлекс), които се явяват като нови качества на закаления организъм.

Опитно е доказано, че при прекъсване за една седмица на закаляването, например срещу простудния фактор, организмът загубва придобитите навици (положителните условни рефлекс) спрямо този фактор. В такъв случай, за да придобият отново горните полезни навици, необходимо е закаляването да започне отначало чрез ежедневно обтриване на тялото до кръста с вода, чиято температура да е еднаква с тази на тялото и постепенно да се премине към обтриване със студена вода, обливане със студен дъжд, гмуркане (къпане) в морето и пр.

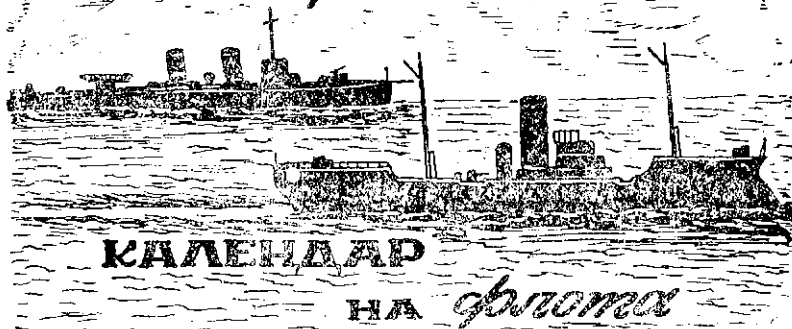
Матросите могат да постигнат голяма физическа издръжливост чрез системни тренировки и редовно участие в занятията по физическа подготовка, гребане, плуване и пр., където също трябва строго да се спазва принципът на последователността, постепенността и постоянството в натоварването на организма. Ръководителят по физическа подготовка е необходимо да се съобразява с индивидуалните възможности и здравословното състояние на матросите. Най-голяма устойчивост спрямо простудния фактор се постига, когато закаляването чрез водни процедури се извършва непрекъснато — цялогодишно, а не, както се практикува в някои наши поделения — само от месец юни до м. септември. Това е абсолютно недостатъчно за закаляването на матросите и се явява като една от основните причини щото простудните и ревматични заболявания сред матроския състав в тия поделения все още да са в значителен процент. Там където командирът, ЗКПЧ и медицинският орган на поделението правилно оценяват ролята на закаляването и полагат необходимите усилия за неговото системно и настойчиво провеждане, където този въпрос не се отминава като мажоран от партийните и комсомолски организации, там резултатите са налице. При тях простудните и ревматичните заболявания, както и трудозагубите са рязко намалени. Там матросите по рядко отсъствуват от занятия по болест и съществуват реални условия за повишаване боеспособността и боеспособността им. Като положителен пример в това отношение могат да се посочат поделението на офицера Йорданов с медицинския офицер Тодоров, поделението на офицера Събев с медицинския офицер Стаев, това на офицера Дерижанов и др. Обаче необходимо е да се отбележи, че има поделения, където на закаляването не се гледа с необходимата сериозност. Дори нещо повече, този въпрос в известна степен се подценява, в резултат на което, процентът на простудните и ревматични заболявания не е намален. Такива слабости се допускат в по-

делението на офицера Живко Горанов Иванов с медицинския офицер Васил Петров Найденов, поделението на офицера Пажсв, Терзиев и др.

Командирите на учебните центрове е нужно да знаят, че през първото десетдневие от завочването на закаляването на младите матроси е необходимо от тяхна страна значително напрежение на волята, като някой неминуемо ще се опитат под различен предлог да се освободят от мероприятията по закаляването. Това колебание може и трябва решително да се преодолее с помощта на командира, ЗКПЧ и медицинския орган на поделението. Необходимо е на младите матроси упорито и търпеливо да се разяснява голямото значение на закаляването.

Изобщо въпросът за цялостното закаляване на матроския състав в никой случай не трябва да се подценява и предоставя само на медицинските органи на поделенията. Крайно време е към тази сериозна и отговорна задача да се обърнат с лице всички командири, ЗКПЧ, партийните и комсомолски организации на поделенията, с цел да се мобилизира целия матроски и команден състав за нейното изпълнение. И нека бъдем сигурни, че резултатите няма да закъснеят. Самите матроси ще ни бъдат крайно признателни и благодарни, защото същите ще укрепнат тялом и духом, ще станат здрави, силни и с повишена боеспособност — истински воители, бранители на социалистическата ни Родина.

БОЕН И РЕВОЛЮЦИОНЕН

На 6. IX. 1944 г. дванадесет смели моряци-антифашисти нападат посред бял ден в центъра на гр. Дедеагач конвоя охраняващ др. Иван Койнов - ръководителя на нелегална партийна група в Беломорския флот и го освобождават. С това се дава сигнал за въстание срещу фашистката власт в гарнизона. На морската наблюдателна кула се развява червено знаме. Моряците заемат позиции в района на пристанището, като отбиват атаките на предвожданият от фашизирани офицери части. Рамо до рамо с войници от 10-ти пехотен Родопски полк, въстаналите моряци парализират действията на фашисткото командване, което проектирало да предаде в ръцете на бягащите хитлерофашисти целия 10-ти пехотен полк. С хитрост моряците залавят главореза подковник Кирил Христов. Продължило цели 4 дни, под ръководството на членове на БКП, въстанието завърши с победоносен край на 10. IX. 1944 г., когато, заедно с гъръките партизани, се установява властта на Отечествения фронт в гр. Дедеагач.

На 7. IX. 1944 г. българският дупавски миничастен кораб „Васил Левски“ получи нареждане от съветското морско командване да се включи в миничастенето на р. Дунав. В изпълнение на тази задача още на 9. 9. 1944 г.

тралячикът се отирави от Русе за Свищов и преведе зад трал първите кервани от иление патоварени със съветски танкове, пехота, артилерия и мунции. По този начин малкият екипаж на „Васил Левски“ се явява първото поделение от нашата нова отечественофронтова армия, което започна бойни действия съвместно със съветските части.

На 8. IX. 1944 г. трудещите се от Варна, въодушевени от победоносното навлизане на славната Съветска армия в България, разбиха вратите на варненския затвор и освободиха десетки политзатворници. Ентусиазираната манифестация се отправи към гробищата, за да отдаде почит на борците загинали в борбата против фашизма. На състоялия се митинг говори и военният моряк др. Петър Калчев. Същевременно моряци и офицери от Бургаския брегови артилерийски полк завладяват някои постове и батареи и подпомагат силите на Отечествения фронт в Бургас, а Варна първа посрещна корабите на Съветския военноморски флот.

На 9. IX. 1944 г. заедно с целия народ моряците от нашия военен флот посрещнаха изтържорено партизаните и частите на Съветската армия. В Бургас

гас бе оказан радушен прием на съветските бойни кораби. 9. IX. 1944 г. откри светли перспективи за развитието на нашия роден ВМФ, който днес извисява ръст и стои на страж на родните брегове.

На 18. IX. 1941 г. по указание на задграничното бюро на ЦК на БКП, и лично на др. Димитров, над тренингския балкан бяха спуснати с парашути група смели народни синове, политемигранти от СССР, за да се включат в борбата против фашизма у нас. Между тях е и Стоян Дим. Палаузов. Загърнил Морското машинно училище, випуск 1924-1930 г., той взема дейно участие в революционните борби на трудещите се от поновският край. Участва в Гражданската война в Испания, като командир на рота интербригадисти и бива ранен. След това емигрира в СССР. Само няколко дни след стъпването му на българска земя Стоян Палаузов пада убит, пропизан от вражески куршум.

На 22. IX. 1923 г. Партията възлага големи надежди на моряците от флота и на учениците от Морското машинно училище при подготовката и провеждането на славното Септемврийско въстание. Комсомолците от флота подготвят превземането на казармите с помощта на групи от града, но поради предателство плана не успява. По тази причина не се вдигат и учениците от Морското училище, които цяла нощ, със затаен дъх, очакват уговорения сигнал.

На 18. X. 1912 г. нашите миноносци „Храбри“ и „Строги“, командувани от лейтенантите Серафимов и Стоянов, излизат на бой срещу многократно по-силна турска ескадра, състояща се от броненосците „Тургут реис“ и „Хайреди Барбароса“, крейсера „Меджидие“ и „Хамидие“ и други кораби. Устремното им нападение принуди турските кораби да се отдръпнат навътре в морето. Под град от снаряди нашите миноносци се приближат във варненското пристанище. Това е изрватата схватка между българския и турския флот през Балканската война. Лишени от възможността за по-сериозни и целенасочени бойни действия, турските кораби провеждат една безсмислена и безрезультатна бомбардировка на гр. Варна, наблюдавана от гражданите, които се стекли масово по крайбрежието.

На 20. X. 1912 г. миноносците „Храбри“ и „Летящи“, командувани от лейтенантите Серафимов и Альов, прогонват от нашето крайбрежие турските крейсери „Меджидие“ и „Хамидие“, които бомбардират Каварна и Балчик и се опитват да се приближат към Варна.

На 23. X. 1912 г. нашите брегови артилеристи получиха бойното си кръщение. 24 см. батарея край Варна влезе в бой с турския крейсер „Меджидие“ и един контр-миноносец и успява да ги застави да се оттеглят, като с това предотвратява бомбардирането на гр. Варна и района на военния флот.

ВОЕННО-МОРСКА ХРОНИКА

Хрониката е съставена по данни на чуждестранния печат. Поместените в нея сведения свидетелствуват за непрекъснатото въоръжаване и интензивна подготовка на империалистическите страни към агресивна война.

При разглеждането на тия съобщения следва да се има предвид, че отделни данни на чуждестранната преса и преди всичко тия за новите кораби, оръжия и бойна техника изискват критическа оценка и отчитане на пропагандния момент.

КОРАБОСТРОЕНЕ

АНГЛИЯ. В Портсмут е построен плавателен док с дължина 122 м., ширина 23.3 м., и височина 19.3 м. Както съобщава списание „Инжиниър“, докът е предназначен за постройка и обслужване на атомни подводни лодки тип „Джордж Вашингтон“.

Г. Ф. Р. В Западна Германия е бил спуснат на вода вторият от четирите строящи се ескадрени минносци „Шлезвиг — Холмдайф“. Неговото водоизместване е 2,850 тона, а ходовата му скорост — 35 възла. Съгласно съобщение на агенция Асошиейтед Пресс, корабът ще бъде въоръжен с дванадесет оръдия с калибър от 37 мм. до 100 мм., седем торпедни апарати и противолодочно оръжие.

АНГЛИЯ. През м. юли т. г. в състава на английския флот влязъл крейсърът „Лайон“ — (тип „Тайгер“). Корабът е бил спуснат на вода още в 1944 год., след което работата по него била преустановена до 1954 год. По данни на агенция Ройтер, пълното водоизместване на крейсера е 11,700 тона, ходовата му скорост — 31.5 възла. Въоръжението му се състои от четири 152 мм. универсални оръдия, шест 76 мм. и шест 40 мм. автомата. Екипаж — 717 души.

ВЪОРЪЖАВАНЕ

ЯПОНИЯ. В проекта за военния бюджет на Япония за финансовата 1961-1962 год., е предвидено създаването на две флоти в които ще влизат по един вертолетоносец с водоизместване 10,000 тона и по девет ескадрени минносци. На борда на всеки един вертолетоносец ще бъдат поместени 24 вертолета, чиято постройка се планира в Япония. Както се предвижда, корабите ще бъдат използвани за борба с подводни лодки.

ФРАНЦИЯ. В съответствие с „програмата за военно снабдяване“, чиято обсъждане ще започне в парламента на Франция през м. октомври т. г., за нуждите на военно-морския флот ще бъдат предоставени 1,537 милиона нови франка. Тази сума се разпределя по следния начин: 827 милиона франка — за строителството на три крейсера, снабдени с управляеми снаряди, атомни подводни лодки и две лодки тип „Дафне“; 710 милиона франка — за постройката на 77 самолета за морската авиация. Както съобщава вестник „Круа“, освен горепосочените средства, флотът ще получи още 3,309 милиона нови франка.

САЩ. В Гроутон (штата Конектикут) през юли т. г. е влязла в строя дванадесетата по ред американска атомна подводна лодка „Скорпион“.

ИСПАНИЯ. След модернизацията извършена в САЩ, в испанския флот е влязъл в строя стражевият кораб „Легаспи“ с водоизместване 1,730 тона. На кораба е поставена нова стволна артилерия: две 127 мм. оръдия и четири 40 мм. автомата в две двойни установки. „Легаспи“ е снабден също така и със съвременни американски радиолокационни и хидроакустически апарати.

ЯПОНИЯ. По сведения на агенция Юнайтед Прес Интернейшънъл, японското управление на националната отбрана е запланирало създаването на оперативен отряд за борба с подводните лодки. Той ще се състои от съдове за придвижване на 18 вертолета, шест морски лопци и танкери. Строителството на тези кораби ще възлиза приблизително на 27.8 милиона долара. Оперативният отряд ще бъде във взаимодействие със седмия американски флот.

БОЙНА ПОДГОТОВКА

ПЕРУ. Командуваният военно-морските сили на Перу контраадмирал Торрес е заявил, че през септември—октомври т. г. ще бъдат проведени съвместни маневри „Нелтун II“, в които ще вземат участие флотите на САЩ, Колумбия, Венецуела, Бразилия, Уругвай, Аргентина, Чили и Перу. С цел уточняване плана на маневрите, съгласно съобщението на мексиканския вестник „Тьемпо“, неотдавна се е състояло съвещание на представителите на флотите на упоменатите страни.

ШВЕЦИЯ. В Ботническият залив през м. август т. г. се провели тридесетдневни учения на шведския военно-морски флот. По данни на вестник „Свенска дагбладет“ в ученията взели участие около 50 кораба от различни класи.

НАТО. Вестник „Фигаро“ в брой си от 12 септември т. г. е публикувал съобщение, в което се казва: „Френският адмирал Малс Дуге крие тази сутрин командването на военно-морските сили и морската авиация на НАТО за провеждането на маневри „Балласт — I“ и „Коффердам“, които ще бъдат проведени от 20 септември до 1 октомври. В тях ще вземат участие военни кораби и подводни лодки, така също и ескадрили от морската авиация на САЩ, Англия, Франция и Португалия. Главна тема на маневрите — отбрана на Гибралтарския пролив.“

ДАНИЯ. В края на август и началото на септември се провеждаха учения на датския военно-морски флот, в които участваха 26 кораба. Тези учения се явяват подготовка към маневрите на военно-морските сили на НАТО, които, както съобщава датският вестник „Берлингске тиденде“, ще се проведат в Балтийско море от 19 до 24 септември т. г.

НАТО. Министерството на отбраната на Англия съобщило, че от 20 септември до 1 октомври т. г. ще се състоят съвместни маневри на въоръжените сили на НАТО в южната част на Европа под командването на американския адмирал Браун. В маневрите, носещи название „Сат бек“, ще участват военно-морски, сухопътни и военно-въздушни сили на Гърция, Италия и Турция, а също така и подразделения от шестия флот на САЩ.

Г. Ф. Р. На 30 август т. г. започнали големи маневри на военно-морския флот на Западна Германия, в които взели участие около 80 военни кораба. На борда на корабите са се намерили около 5,000 души войници. В маневрите, които се провели близо до датските острови в проливите Категат и Скагерак, участвувала също така и военно-морска авиация. Маневрите продължили до 9 септември и се явяват предварителни учения пред предстоящите маневри на военно-морските сили на НАТО.

ПАЗНИ

АВСТРАЛИЯ. Австралийският ескортен миноносец „Уоррамунга“, построен през 1942 год., е разоръжен и отпратен за атола Блайт (недалеко от Сидней), където се намира така нареченият закисервиран флот на Австралия.

ШВЕЦИЯ. В Стокхолм е бил на посещение през м. юли американският ескадрен миноносец „Берри“. От Стокхолм той е посетил Гьотеборг (Швеция), Копенхаген (Дания) и Остенде (Белгия).

АВСТРАЛИЯ. Националният профсъюз на моряците в Австралия е вземал решение да не обслужва холандския миноносец „Карел Доорман“ и два есминца, тъй като отпращането им в Западен Иран „може да доведе до война“. Тези кораби, съгласно съобщение на вестник „Трибюн“, на път за Западен Иран е трябвало да се установят в австралийското пристанище Фримантъл.

ТУРЦИЯ. Началник штабът на военно-морските сили на Япония вицеадмирал М. Ихара е бил на посещение в Турция през м. юли т. г. Той се е запознал с обектите на военно-морската база Геджик и се е срещнал с турски военни ръководители.

САЩ. През юли т. г. се е извършил експериментален опит за изстрелване на ракетата тип „Поларис“ от атомната подводна лодка „Джордж Вашингтон“. Като съобщава агенция Асошиейтед Прес, през време на изстрелването лодката се спуснала на дълбочина приблизително 27 м със скорост два възла. Ракетата е трябвало да прелети около 1,100 мили, но дали й се оудало да преодолее това разстояние не се съобщава.

МАЛАЯ. Правителството на Малая е запланирало постройката на военно-морска база на западното крайбрежие на страната, на около 12 мили на изток от Порт Диксон. Както съобщава агенция Юнайтед Прес Интернейшънъл, строителството на базата ще възлиза на около 14 милиона малайски долара.

КАНАДА. Числеността на личния състав на военно-морските сили на Канада понастоящем се състои от 19,933 души, в това число 2,581 офицера. Личният състав, преминаващ службата си на корабите, по данни на списание „Кенедиен милитери джорнел“, наброява 9,330 души.

ТУРЦИЯ. На 3 октомври т. г. в пристанището на Истамбул пристигнала група кораби от 6-я американски флот. Сред тях бил авионосецът „Интрипид“, крейсърът „Камбера“, въоръжен със зенитни управляеми снаряди, 4 есминеца и спомогателни съдове.

Американските кораби пребивавали в Истамбул до 8 октомври. През това време два от тях, а именно ескадрените миноносци „Девис“ и „Диксон“ посетили черноморските пристанища на Турция — Ерегли, Самсун и Трабзон.

ИСПАНИЯ. Мадридският вестник „Лавангуарда еспаньола“, орган на министерството на външните работи на Испания, съобщава за предаването на испанския военно-морски флот на два американски ескадрени миноносца. Тези кораби са били до сега в състава на 6-я американски флот.

САЩ. Американският тежък крейсер със ЗУРС и УРС „Каптерра“ е пребивавал в индийското пристанище Кочин, след което се е отправил за Средиземно море, където е дислоциран 6-я флот на САЩ.

ЮГОСЛАВИЯ. В югославските пристанища Дубровник и Сплит са били на посещение през м. юли т. г. английските подводни лодки „Тоукен“, „Тебард“ и плаващата база за подводни лодки „Форт“.

САЩ. През м. юли т. г. по време на учебен полет в района на Япония изчезнали два американски самолета „Скайрейдер“. Освен това още един самолет от морската авиация на САЩ се е разбил близо до японското езеро Хаконе.

ХОЛАНДИЯ. На 30 септември т. г. през Панамския канал за Западен Иран е бил отправен холандски военен транспорт, на борда на който са се намирали около 800 души пехотинци. В близко време се очаква отправянето на 12 реактивни изстребители „Хентер“, в допълнение на отправените по-рано 12 изстребители от същия тип.

ГФР. Кореспондентът на вестник „Дейли мейл“ съобщава от Кил, че в Западна Германия се възражда подводният флот. Първата подводна лодка, съобщава той, ще бъде спусната на вода през януари 1961 год. Западна Германия се надява, че в края на годината ще започне строителството на около 50 подводни лодки.

